

AZ IGE TÜKRÉBEN.

Ünnepek múltán.

Ézs. 58 13-14 v. és Amós 8:10 a.

„Ha megtartóztatod szombatod szabadat és nem üződ kedvtelésedet szent napomon és a szombatot gyönyörűségnek hívod, az Úr szent és dicsőséges napjának és megszenved az, dolgaidat nem tévén, foglalkozást nem találván, hamis beszédet nem szólván; akkor gyönyörűséged lesz az Úrban; és én hordozlak a föld magaslatain és azt mivelem, hogy Jákóbnak, atyádnak örökségével élj, mert az Úr szája szolt!” De az Úr szája szolt akkor is, midőn azt mondja: „Ünnepeiteket búra változtatom és minden dalotokat szomorú énekké!”.

Elmúltak a karácsonyi és újévi ünnepek. Ünnepek után vagyunk. Nem végzünk haszontalan munkát, ha egy kis számvetést csinálunk. Csak úgy a magunk számára. És csináljuk ezt minden fellengzéstől mentesen, de őszintén, elfogulatlanul. Úgy, ahogy a számvetéseket az életben csinálni szoktuk. A kétszerkettő törvénye szerint. A hozott befektetés, áldozat és a belőle származó nyereség mérlege szerint.

Abban talán mindnyájan egyetértünk, hogy az ünnepek arra valók, hogy adjanak valamit, amit a hétköznapiak nem adhatnak, vagy nem eléggé adhatnak nekünk. Olyan megállokknak kell lenniök, hol a hétköznapiaknak szinte erőnkfelett való terheiben, a folytonos szekaturákban, megaláztatásokban megfogyatkozott testi és lelki energiák utánpótlást nyerjenek. Hiszen alig lehetséges ma, különösen magyar kisebbségi sorsban lévő ember, aki ne érezné sokszor szinte tehetetlenül, hogy „erőnk felett való utunk vagyunk”...

Mit tettünk az elmúlt ünnepek alatt, hogy azok reánk nézve ilyen energiaforrásokká legyenek...? Miféle nyereséget hoztak nekünk az ünnepek...? Ezt most tudjuk megállapítani, mert az ünnep után következő napok mutatják meg, hogy hogyan ünnepeltünk...?

Nem akarjuk felsorolni azt a sok üres beszédet, egymást szbő élcet és ehhez hasonló egyebeket, amelyektől hangosak a mi ünnepeinken a vendéglők, a kávéházak és a táncteremek, de kérdezzük meg mi, akik történelmi időköt élünk, akik gyermekeink számára jobb jövendőt kell hogy biztosítsunk, kérdezzük meg önmagunktól, hogy miről beszélnek a sápadt arcok, a beesett fáradt szemek, melyekkel ünneputáni napra felvirradunk s melyekkel az utcán lépten-nyomon találkozunk: nem erőnyerésről, nem megújulásról, hanem sorvadásról, kallódásról!

Megdöböntő, hogy amikor ünnepek múltán ismerőseinkkel találkozá megkérdezzük hogylétük felől, a világ legteremészetesebb hangján felelik, hogy: „hát mint ünnep után rendezen, rosszul, fáradtan, betegen“... Betegen és kimerülten testben és lélekben egyaránt. Mikor új látások fénye, nem e világból való energiák dicsősége kellene, hogy besugározza az emberek fáradtság- és keserűség-áryékolta arcát!

Pedig, ha egyetértünk abban, hogy az ünnepnapok arra adattak, hogy valami olyant adjanak, amit nem adhatnak a többiek, vagy amiben megfogyatkoztunk a többi napok terhei között, úgy önként értetődő kell legyen mindenki előtt az is, hogy e nyereség érdekében annak megfelelő áldozatot is kell koznunk épen a realis gondolkozás törvénye szerint.

Ez az áldozat az Ige szerint abban áll, hogy: az ünnepeket az Úr dicsőséges napjának tartván, azt megszenteljük, nem üzven kedvteléseinket, félbehagyván dolgainkat, nem szólván hamis beszédet...

Szálljunk magunkba és állapítsuk meg, mi, akik legalább hallgatásunkkal szankcionáltuk az úgynevezett ifjúsági előadásokat, matinékat, stb... stb... vasár- és ünnepnapok délelőttjeinek istentiszteleti idején, az urvacsoaraosztással karöltve rendezett táncvigalmakat s akik magatartásunkkal meghonosítottuk azt a kálvinista világban nem létezhető absurdumot, hogy ünnepléseink általában kedvtelésünk hajszo-lásában zajoljanak le, — nos állapítsuk meg mi, hogy meg-hozzuk-e mi azt az áldozatot, melyből boldog nyereségként támadnának új meglátások és megszentelő erők részünkre, az ünnep-hordozta eszmék jelentésének újra és újra való át-élé-ében...? Hogy ezek által „felül nçjjünk önmagunknál“...!

Akkor aztán az Úrban lesz gyönyörűségünk. Mert míg a világgal való szövetségben a világ, a föld s annak kedvtelései bálványá nőttek felettünk, hogy kegyeiért mindent, sokszor emberi méltóságunkat is odaadtuk, addig most. Abban lesz gyönyörűségünk, aki tiszta szellemi felsőbbségében, a szeretet odaadó szolgálatában s a szolgálat királyi méltóságában és kiváltságában mutatta meg nem e világból való dicsőségét! Vele járunk „a föld magaslatain” . . . azaz itt a földön és mégis mennyei magasságokban, mint a felhőkbe nőtt hegyek, melyek a világban vannak s mégis e világ felett, homlokukra nem ülepedik a mélységek pora s nem csaphat fel rájuk a mélységek szennyes árja! És Ő, az Úr „megcselekszi azt, hogy Jákóbnak örökségével éljünk” . . . azaz egy tisztultabb, szellemibb, erkölcsileg megszentelt életnek, életfelfogásnak legyünk exponensei ebben a világban, hogy bennünk megáldassanak e föld nemzetségei . . . elsősorban a miénk, a mi fiaink, az új nemzedék, mely helyünkre lép, ha mi kidöltünk . . . Ez a mi örökségünk s tőlünk számon kéretik, hogy ezzel az örökséggel hogyan sáfárcodtunk s hogyan mentettük meg az utánunk jövő nemzedéket!

Ha azonban nem tudjuk megbecsülni és javunkra használni azokat, amik avégre adattak, ha testi és lelki erőink tékozlására használjuk az ezekben való növekedésre adatott alkalmakat, ha minket elbűvöl és megigéz az emberi gondolat bármilyen magasztos legyen is az s mi ünnepeinken legjobb esetben is csak annak áldozunk politikai, irodalmi stb. találkozóinkon, akkor méltatlanná leszünk kálvinista örökségünkhöz, akkor mostani állapotunkban már az ítélet valósul meg rajtunk: „Ünnepeiteket búra változtatom s minden dalotokat szomoru énekké! . . .

Ha pedig megáhitozzuk, hogy az élő Istennel való közösségben „feljebb nőjjünk önmagunknál” és ennek érdekében „hősies kockázattal” emberi önmagunkat megtagadjuk, az Úr megcselekszi azt a csodát is, hogy drága nyereséggé változtatja azt, amit eddig veszteségnek számítottunk s áldozatul hoztunk: kedvteléseink üzésének felhagyását!

Marosfelfalu.

Toró Gyula.

Élet és munka

A lelkészek hivatali szolgálatáról.

„Ne feledjék az egyházak lelkipásztorai, hogy ők nem a gyáva tétlenség, sem nem a külgazdaszat, hanem az Úr földén és vetésében való munkálkodásra vannak hivatva a nép egyes tömegéből: azért teljes erővel igyekezzenek, hogy kötelességeiket minél hívebben végezzék és nagy szorgalommal tanítsanak. Mert jaj nekik, ha az evangéliumot nem hirdetik, és átkozott az, ki az Úr munkáját álnokul végzi! Azért a henyék, kik egészségesek és a tanításra kellő lélekadománnyal birnak, mégis a tanítás munkáját kerülik és tunya tétlenségben tespednek, vagy idejüket világi dolgokra fordítják, mint tehetetlen herék és haszontalan béresek lelkészi állomásaikból kivetendő és bizonyítványok nélkül eltávolítandók.

„Azonban a tisztességes munkákat, ha valamely sürgetős szükség úgy kívánja, csakhogy benne mértéket tartsanak s szent foglalkozásukat azok miatt el ne hanyagolják: a Pál példájára meg lehet a lelkésznek engedni; például valamely szőlőcskének akár sajátjának, akár a lelkésznek művelését, valamint az ártatlan szőlőszedéseket, de a szántóföldek s szőlőhegyek művelésének szerfeletti és kielégíthetetlen vágya, valamint a gyakori és szükségtelen szétkószálás főleg az úrnapokon nekik komolyan megtiltandók.

„Akik pedig lelkészsegőket megunva és a külvilág szerelmétől Démás módjára elragadtatva, bárha tisztességes hivatásuk és tehetségük is van a szolgálatra, állomásukat mégis minden igaz ok nélkül elhagyják és vagy a saját házukban vesztegelnek, vagy mezőgazdaságot, vagy valami szennyes kereskedést űznek, ha magukat hivatalok folytatására ráadni teljesen nem akarják, az egész közzsínat ítélete által tiltassanak el minden szent foglalkozástól s mint rendjöknek hűtlen elhagyói, ünnepélyesen közösíttessenek ki s nézessenek úgy, mint pogányok és fukarok.“

Geleji Kánonok. XXXVI–VII. kánon.

IGEHIRDETÉS — KULTUSZ.

Kálvin, mint írásmagyarázó.

Kálvin erről az oldaláról csaknem ismeretlen. Tudjuk, hogy elmagyarázta majdnem az egész Bibliát. De, hogy hogyan magyarázta, az nem volt fontos és ma sem az, amikor kálvinizmusunk öntudatosodásában oly nagy lépésekkel rohanunk előre. Ha ma valaki valami nagyszerűt akar mondani, mondanivalójába feltétlenül belekalkulálja e kifejezést: „öntudatos kálvinizmus”. Ha összegyűjtenék a megállapításokat, hogy ki mihez — vagy kihez fűzi kálvinizmusunk öntudatosodásának reményességét, itéletes eredményre jutnánk. Bizonyára a nőszövetség vezetné a sort, s Kálvin csak a végén kullogna. És ez a mi itéletünk: kálvinizmus Kálvin nélkül. Csipán egy dolog hiányzik a mi kálvinizmusunkból: az ige, jobban mondva az igének kálvini magyarázata. Ha pedig Kálvin tanítani merte, hogy az igének nem annyiféle az értelme, ahány ember olvassa vagy magyarázza, hanem kizárólagos értelmet hordoz magában, akkor nem volna felesleges jó cselekedet az írás e kizárólagos értelmét épen Kálvinnál ismerni meg, mert jól jegyezzük meg, a Kálvin igehirdetése oly hatalmas volt, hogy reformációt szült belőle a Szentlélek, ma pedig a letűnt élménytheologia hatása következtében ott állunk, hogy az igének minden egyes lekipásztor lelkén személyes bizonyágtétel formájában kell átszűrődni. Ez ma az ideális igehirdetés. Olyanná tettük az igét, amilyenek mi vagyunk, nem pedig minket tett az ige olyanokká, mint ő maga. A bizonyágtétel mindig az igehirdető véleménye az ígéről, vagy annak átélése. Ez a csődje igehirdetésünknek. Mert a Szentlélek véleményt, vagy pszichológiai megrendülést és annak kifejezésre juttatását nem siet elpecsételni a szivekben. Minden bizonyágtétel már a születése pillanatában haldoklik; az idő és helyi alkalmosság megszűnése után az ilyen igehirdetés elveszítette aktualitását. Pedig az ige örökkévaló! Ebből a hirdetésnek is magán kellene viselnie valamit. Épen azért, mert az örökkévaló ige öröktörvényű tartalma hiányzik az igehirdetésünkéből, nem lehet elmondani ma egy tiz-tizenötéves prédikációt, amiről különösen theologus ember meg ne jegyezhetné: nem alkalmosságú. Viszont egy Kálvin prédikáció soha sincs annak a veszedelemnek kitéve, hogy az alkalmosságútlenség vádjával illethetné valaki.

S miért van ez? Mert Kálvin mindig tudja, hogy ő igét hirdet, vagy azt kell hirdetnie, nem pedig véleményt és fel fogást. Tudja, hogy egyik oldalon itt áll ő, — a nyomorult szerszám, aki önmagától semmire sem képes, legkevesbbé arra, hogy uralkodjék az ige felett, másik oldalon ott áll Isten, a végtelen, tökéletes és kegyelmes, aki a nyomorult szerszámot megszólításra méltatja. S ő mit tehetne mást, mint tovább mondani azt, amit Isten mondott. Tehát nem azt vallja feladatának, hogy amit mond Isten, rögtön homiletikai boncolgatásnak vesse alá, épen azt méltassa továbbmondásra, ami neki leginkább tetszik abból, amit Isten mond, hanem egyszerűen elmondja, mit hallott ő Istentől.

Egyik kiváló theologusunk azt ajánlja, hogy minden keresztelési beszéd elkészítése előtt olvassuk el, mit mond Kálvin a keresztiségről. Milyen követésre méltó igaz tanács! Milyen jó volna, ha minden igehirdetésünk előtt el tudnók olvasni, mit mond Kálvin arról az igéről. Amiképen egész bizonyosan — ha elolvassuk — nem fogjuk rá az Ádám maradékára, hogy „ártatlan kised”, épenugy nem válna igehirdetésünk bizonytalan zengésű bizonyágtétellé, hanem egyszerűen az Igének hirdetésévé.

Ha öntudatosak akarunk lenni kálvinizmusunkban, vissza kell mennünk Kálvinhoz. Hagyjuk el az üres jelszavakat. És ha hisszük, hogy a reformációt az ige és a Szentlélek szülte, akkor vissza kell mennünk a reformátori igehirdetéshez. Jelenlegi egyházunkból — a reformátori értelemben — szörnyű módon hiányzik az *igének* hirdetése. A sok predikáció még nem igehirdetés. *Egyházunk kebelén belül* a sok akarás — a sok egyesületi és szövetségi akarás, a munka nagyszerűsége, a siker, elismerés, érvényesülés, mind azt a szomorú tényt hozzák napvilágra, hogy még komoly törekvésekben is nélkülözzük az igét. A mi egyházunknak, ha többet akar végezni, mint virágkoszorút fenni a dinamit körül (Barth), melyről sohasem lehet tudni, hogy mikor robban, akkor az igehirdetésre kell nagyobb gondot fordítania. Mégpedig a reformátori értelemben vett igehirdetésre.

Kálvin az Institúciójában épen úgy hirdeti az igét és épen úgy az igét hirdeti, mint pl. a Jób könyvéhez írt prédikációiban vagy a római levél kommentárjában. Mindenütt az ige szólal meg; ő csak engedelmes szerszám. És Isten milyen bámulatra méltó munkát végzett ezzel az engedelmes szerszámmal

Külső tekintetre is meglepő a Kálvin munkássága, ha eltekintve értekezéseitől, vitairataitól, konfesszióitól, beszédeitől, törvénytervezetektől, kátéktól, levelektől, institúciótól, csak írás-magyarázataira vetjük tekintetünket. Magyarázatot írt a I. V.

Mózes, Józsué, Zsoltárok, Ezsaiás, Jeremiás, Ezékiel, Dániel, Hozseás, Kis próféták könyvéhez. Végig magyarázta az új-szöv.-t II. Ján. levele és a Jelenések könyve kivételével. Mindezt részben az általa alapított genfi akadémián hallgatóinak, részben a Péter templomban a genfieknek. Örök minta minden egyes darab arra, hogyan kell az örökkévaló ígét hirdetni.

A magyar Kálvin fordítók elismerésre méltó munkát végeztek, amikor lefordították és kiadásra került az Institució, kisebb művei, és ezenfelül több kisebb írata. Több hasznára vált az egyháznak és igehirdetőknek és válik ma is, mint az a sok-sok prédikáció, amire nagyon sok esetben kár volt pazarolni a nyomdafestéket. Ha csak ennyi kárt okozott volna! Kommentárjai közül le van fordítva, de nincs kiadva, amit a római levélhez és János ev.-hoz írt. (Pruzsinszky P. „Kálvin János“ 2 kötet 525—526. old.)

Munkái latin nyelven vannak írva, részben francián. Összes munkái a „Corpus Reformatorum“-ban jelentek meg. Sajnos e kiadás ma oly drága és nehezen meg zerezhető, hogy egy ember, — ha csak nem tőkepénzes — nem tud hozzáférni. A iheológiánk könyvtárában a C R. meg van. Másik nehézsége a latin nyelv. Nem kimondottan tudományos használatra kommentárainak német nyelvű kiadása jóval olcsóbban megszerezhető. (Müller kiadás. Verlag der Buchhandlung des Erziehungsvereins, Neukirchen, Kreis Moers.) A Müller-féle kiadás fordítását azonban a felületesség jellemzi. Brunner P. svájci theologus azt jegyzi meg a kiadásról (Vom Glauben bei Calvin 1925. Tübingen): „a fordítás az eredetitől nagyon eltér, némelykor jelentékenyen megrövidítve“; a rövid megjegyzéshez hozzáfűzöm, hogy az eltérés abban áll, hogy szabad fordításhoz ragaszkodva — könnyebb érthetőség kedvéért — ma már letűnő theol. irány nyelvezetével van fordítva, ami az eredeti értelmet sok helyen jelentékenyen megváltoztatja: (pl. Deum cognoscere = Istent átélni és ilyesfélék). A Kálvin fordításnál más utat — a lényeg veszélyeztetése nélkül — nem lehet követni, mint a szóról-szóra való fordítás útját. A fordítás nyelvezetét ez nehézkessé teszi, nem oly gördülékeny és zamos a stílus, de benne van a szavakban elrejtett értelem és lényeg, ami esetleg egy theol.-i felfogás eltűnésével nincs veszélyeztetve. A kihagyások és önkényes betoldások a német kiadásban jelentékeny számban fordulnak elő. Ujabbban a dialektikai theologia ifjabb hivei Barth P. és Niesel W. adnak ki Kálvin válogatott munkáiból „Calvini Opera Selecta“ c. sorozatban, az eredeti latin szöveggel, (Chr. Kaiser Verlag. München). Ott könnyű kiadni eredeti nyelven, mert minden theologus bírja a latin nyelvet. A C. O. S c. gyűjte-

mény elsősorban azokat a K. iratokat foglalja magába, melyek a tudományos theologia szempontjából ma is figyelemre méltó alkotások.

Régi, eredeti szövegű kiadások vannak kollégiumaink könyvtáraiban is. Így jutottam én is a sepsiszentgyörgyi kollégiumnál, Gr. Mikó Imre hagyatékából odakerült genfi kiadású Kálvín-munkákhoz. A következőkben bemutatott fordítás is egy 1551-es kiadású gyűjteményes kommentárnak a szövege alapján készült. Hogy van-e különbség a hitelesnek általánosan elfogadott C. R. és e kiadás szövege között, nem tudom, de mivel K. életében adatott ki Genfben, valószínű, hogy a szöveg teljesen hiteles és azonos a C. R. szövegével. Kálvín az újszövetséget már 1551 előtt elmagyarázta, kezdve 1540-ben a rumai levéllel, ószövetségi kommentárai 1551 után jelentek meg, az Institúció végleges átdolgozása is 1559-ben, így feltehetjük, hogy az újszövetségi kommentárok újabb átdolgozására ideje sem lehetett.

Ami a Kálvín kommentárainak *belső tartalmát* illeti a következőkben leközölt néhány vers magyarázata némi bepillantást enged. Kerüli a terjedelmességet, a felesleges szószaporítást. Tudja minden pillanatban, hogy nem a maga véleményét kell adnia, hanem Isten üzenetét. Kálvín egyebet nem tesz, meghallgatja ezt az üzenetet és alázatosan tovább mondja. Magyarázatáról azt mondhatjuk, hogy dogmatikus, ami alatt azt értem, hogy mindig az Isten abszolút kijelentésére tekint és ezt igyekszik érthetővé és egyedülvalóvá tenni a reális étellel való kapcsolatában. Ez biztosítja magyarázatának tömörségét és állandó értékét. Az egyes verseket sohasem szakítja ki a levél egy-egyemes gondolatköréből. Minden levél magyarázata előtt, frappánsan leírja a levél tartalmát, (tanulhatnak tőle az izagógika írók) és a rövid tartalmi ismertetés gondolata, mely a levélben adott kijelentés rövid foglalátja, végigvonul a magyarázaton. Pillanatnyi gyakorlati felhasználásra éppen ezért a Kálvín magyarázata nem alkalmas. Ellenben arra, hogy komoly elmélyülés és tanulmányozás után mintegy kézenfogva bevezessen a biblia királyi birodalmába, elsőrendű kalauz. Bárcsak mindenki kezét megragadhatná és mindenki keze megragadná.

En e helyen is köszönöm „Az Ut“-nak, hogy helyet ad e bemutatott fordításnak. Az efézusi levél magyarázatának fordítása, miután Péter Mózes a sepsiszentgyörgyi kollégium egykori érdemes igazgatója és ma is munkás görög-latin szakos tanára szíves lesz átnézni latinság szempontjából a fordítást, készen áll a megjelenésre. (Kb. 100 old.).

Tudom, hogy Egyházkerületünkben több lelkész társamnak és középiskolai tanárnak a kegyelmes Isten bővebb mértékkel

adott a latin tudományból, mint nekem, épen ezért hiszem és imádkozom érte, hogy ne az efézusi levél magyarázatának fordítása legyen a próbálkozás alfája és omegája.

A következő fordítások — *Joannis Calvini in omnes D. Pauli epistolas, atque etiam in epistolam ad Hebraeos commentaria luculentissima. Genevae, Apud Joannem Gerardum MDLI.* — szöveg alapján készültek.

Az efézusi levél.

(Fordítás latin eredetiből.)

Tartalom.

Efézus sok tekintetben híres és eléggé ismert város volt Kis-Ázsiában. Hogy hogyan nyerte meg az Úr magának a Pál munkája által, hogyan keletkezett a gyülekezet és hogyan fejlődött, azt Lukács elmondja az Apostolok Cselekedeteiben. Én e helyen csak azokkal a dolgokkal foglalkozom, amelyek közelebről tartoznak a levél magyarázatához. Pál az efézusiakat a tiszta evangélium tanára tanította meg. Amikor fogoly volt Rómában és látta, hogy szükségük van az erősítésre, ezen okból írta ezt az előttünk fekvő levelet.

Az első három fejezet különösen az Isten kegyelmének magasztalását tartalmazza. Mindjárt az első fejezet kezdetétől, az üdvözlés után, Istennek ingyen kegyelemből való kiválasztásáról beszél: be kell ismernünk, hogy csak azért hivatattunk el az Isten országába, mert örökéletre voltunk eljegyezve még mielőtt születünk volna. Istennek csodálatos irgalmassága ragyog ki abból, hogy fiaivá fogadott és e kegyelemből, mint örök forrásból foly az ember üdvössége. Továbbá, mivel az emberi ész érzékellen, hogy egy ilyen magasztos titkot megragadjon, könyörgéshez folyamodik, hogy világosítsa meg Isten az efézusiakat Krisztusnak teljes megismerésére

A második fejezetben, hogy a kegyelem nagyságát még egybevetés által is növelje, emlékezetükbe idézi, hogy milyen nyomorútlak voltak, mielőtt Krisztus elhívta őket. Sohasem értjük meg eléggé, hogy mivel tartozunk Krisztusnak és nem fontoljuk meg érdem szerint, hogy milyen nagyok az ő jótétemenyei irántunk, ha nem tartjuk szem előtt, hogy milyen szerencsétlen a mi helyzetünk nélküle. Továbbá kiemeli különösen azt, hogy mint pogányok milyen távol voltak az örökélet ígéreteitől, melyekre Isten egyedül a zsidókat méltatta.

A harmadik fejezetben elmondja, hogy az ő apostolsága különösen a pogányok számára jegyeztetett el, hogy azok, akik régen kívülvalók voltak, most Isten népe közé vétessenek föl. És mivel ez a dolog szokatlan volt és újszerűségénél fogva sokaknak lelkét nyugtalanította, ezért azt hosszú időtől fogva elrejtett titoknak nevezi, amelynek azonban sáfársága most rábízott. A végefelé könyörög ismét, hogy Isten töltsé be az efézusiak lelkét a Krisztus értelmével, hogy ne kívánjanak más egyebet is tudni. Szándéka ezzel nem annyira az, hogy az oly sok jótétemény kellemes emlékeit Istennel szemben megőrizték és iránta hálásnak mutatkozzanak, hanem sokkal inkább az, hogy elhivatásukat illetőleg minden kétséget megszüntessen. Ugyanis valószínű, hogy Pál aggódott értük, nehogy a hamis apostolok hitükben megingassák, mintha csak félig lennének a dolgok felől kioktatva. Az efézusiak pogányok voltak és a tiszta keresztyénséget karolták fel és semmit sem halottak a ceremóniakról és a körülmetélkedésről. De azok, akik a keresztyénekre a törvényt ráerőszakolták, erősen kiabáltak, hogy mindenki szentségtelen, aki nincs a körülmetélkedés által Istennek szentelve. Ugyanis ezeknek az volt az általánosan elcsépeelt nótájuk, hogy senki sem tarthatja magát Isten népéhez tartozónak, csak ha körülmetélt és a Mózes-től rendelt szokásokat épségben tartja. Ennélfogva Pált hamisan rágalmazták, hogy ő a pogányoknak teljesen egyenlően, — mint a zsidóknak — hirdette a Krisztusban való közösséget és az ő apostolságát a mennyei tudomány megszentégtelenítésének nyilvánították, mivel a kegyelmi szövetséget a tisztáltalan embereknek is kiválasztás nélkül kilátásba helyezte. Tehát, hogy az ilyen ármánykodással megrohant efézusiak ne ingadozzanak, segítségükre akart jönni azoknak. Így annál lelkiismeretesebben fejtegeti, hogy ők azért hivattak el az evangéliumhoz, mert a világ teremtése előtt már arra választottak el. Ellenben, hogy azt ne gondolják, hogy vaktában, ember akaratóból jutott el hozzájuk az evangélium vagy véletlenül szállott oda, megmagyarazza, hogy Krisztusnak prédikál-sával ment végbe náluk az örök elhatározás kihirdetése. Amikor előbb a szerencsétlen élet állapotát helyezi szemünk elé, egyszersmind emlékeztet arra, hogy Isten rendkívüli és csodálatos irgalmassága emelt ki abból a feneketlen örvényből. És amikor Pál a pogányok közötti apostolságáról beszél, ismételten erősíti őket a már elnyert hitben, hogy ők az isteni elhívás alapján vétettek fel az ekklezsia közösségébe. Ámbár az egyes vélemények is, amelyek itt találunk épenúgy buzdítások, melyek háládatosságra ösztönzik az efézusiakat.

A negyedik fejezetben azt a módo' írja le, amellyel Isten

a maga egyházát kormányozza és fenntartja: mégpedig az evangélium által, mely emberek által hirdettetik. Ebből az következik — egyrészt, hogy másképen nem őrizhető meg az egyház a maga tisztaságában és épségében, — másrészt, hogy igaz hivatásának más célja nem lehet. Az apostolnak ezuttal az a célja, hogy ajánlja az efézusiaknak azt a szolgásgot, amellyel Isten uralkodik közöttük.

Végül a prédikálás gyümölcsei felé fordul az apostol, melyek: feddhetetlenség és jámborság mindenféle szolgálatban. Nemcsak általánosságban tanítja, hogy milyen legyen a keresztyének élete, hanem személyes utasításokat is nyújt, amiket egyesegyedül az elhivatástól tesz függővé.

Kálvin János magyarázata Pálnak az efézusbeliekhez írt leveléhez.

I. rész. 1—6 vers.

Pál, Jézus Krisztus apostola Isten akaratából, az Efézusban levő és a Krisztus Jézusban hívő szenteknek. Kegyelem néktek és békesség Istentől, a mi Atyánktól és az Úr Jézus Krisztustól. Áldott az Isten és a mi Urunknak a Jézus Krisztusnak Atyja, aki megáldott minket minden lelki áldással a mennyekben, Krisztusban: a szerint, amint kiválasztott minket. Ő benne a világ teremtése előtt, hogy szentek és bűn nélküliek legyünk az Ő tekintete előtt szeretet által: aki eleve elhatározta, hogy minket fiaivá fogad önmagában a Jézus Krisztus által az Ő akaratának jótetszése szerint, kegyelme dicsőségének dicséretére, mely által kegyelteké tett minket ama Szerelmesben.

Mivel minden levél üdvözlési formája majdnem ugyanaz, vagy legalább is nem sok eltérést mutat, szükségtelen is ismételni, amit másutt elmondottunk. Pál magát *Jézus Krisztus apostolának* nevezi. Ugyanis mindazok, akikre a megengesztelés szolgálatát bízta, ő érette járnak követséget. Mindazonáltal az apostoli elnevezésnek különös jelentősége van. Mert nem mindenki apostol, ha mindjárt szolgálja is az evangéliumnak — amint látni fogjuk a negyedik fejezetben. — Azonban bővebben erről a galaciabeliekhez írt levélben. Pál hozzáteszi még: *Isten akaratából*. Mert senki sem igényelheti magának e kitüntetést, hanemha várva Isten hívására, mely egyedül tesz törvényes szolgálkává. Szentek azok, akiket Krisztusban való hívőknek nevez. Tehát senki sem hívő, aki egyuttal nem szent is, viszont senki sem szent, hacsak nem hívő.

Áldott az Isten. Mily dicsőn magasztalja Istennek az efézusiak iránti kegyelmét, hogy háládatosságra indítsa, sőt inkább

hogy feltüzelje, hatalmába ejtse azoknak szívét és betöltse evvel a gondolattal. Mert akik felismerték magukban Isten mértéktelen jóságát, hogy semmi sem hiányzik a igazi teljességhez és ebben az elmélkedésben állandóan gyakorolják magukat, azok sohasem fogadják el az idegen tanokat, melyek azt a kegyelmet, amit magukban felismertek, inkább érthetlenné teszik. Tehát az apostol szándéka az, hogy hirdetve az isteni kegyelemnek az efézusiak iránti nagyságát, felfegyverezze őket, hogy megingatva a hamis apostoloktól, el ne hagyják hitüket, mintha elhivatásuk kétes volna és az üdvösségre más út volna keresendő. Egyszersmind pedig megtanít, hogy a teljes üdvbizonyosság azon alapszik, hogy Isten az evangélium által az ő szeretetét nekünk k nyilatkoztatja. De, hogy minél nagyobb legyen a megerősítés, visszavezeti a legelső indító okra mintegy forrásra: Isten örökkévaló kiválasztására, mely által még mielőtt születünk voln, fiaivá fogadtattunk hogy megtudjuk, hogy az üdvösség egyedül Isten örökkévaló és változatlan elhatározásán alapszik, s nem véletlenségen, sem esellegességen v gy váratlan fordulaton. Az „áldani“ szót pedig többféleképpen vehetjük, a szerint amint akár az Istenre, akár az emberre vonatkoztatjuk. Az írásban négyféle jelentését találom. Mi áldjuk az Istent, ha az ő jótéteményét magasztaljuk, Isten pedig megáld minket; amidőn munkánknak szerencsés előmenetelt ad és irántunk való jótéteményét gyakorolja, hogy nekünk jó dolgunk legyen és boldogok legyünk. Természetes, hiszen egyetlen tekintetétől boldogok vagyunk. Tehát jól megjegyzendő ez a beszéd, mivel oly pompásan kiemelkedik belőle az, hogy mekkora erősség van egyetlen szavában. Áldják még kölcsönösen is egymást az emberek, egymásért könyörögve. A papi áldás is az egyház fölött és minden egyes hívő fölött, a könyörgésen kívül amit a pap mond el az isteni jótéteménynek nemcsak bizonyosága, sőt zá oga. Mert a papokra van bízva ez a tiszt, hogy áldjanak az Úrnak nevében. Tehát Pál e helyen dicsérő hitvallomással áldja az Istent, mivelhogy megáld bennünket és eláraszt jótéteményével; és ez, ez a kegyelem. Nem mondok ellene Chrysostomusnak, sőt lelki gyönyör, hogy fenntarthatja a mózesi és Krisztusi áldás között meglévő, elhalgatott különbséget. A törvénynek ugyanis megvannak a maga áldásai, de tökéletesség nincs másban, csak Krisztusban, mert benne lett teljessé Isten országának kijelentése, aki bennünket közvetlenül vezet a mennybe. Ennélfogva semmi jelképre sincs szükség ott, ahol Krisztus megjelent. Amint mondja: megáldott a *mennyekben*, azaz nem nagyon fontos, hogy milyen időben és milyen javakkal. Teljes mértékben feltárul a Krisztus által megmutatott kegyelem rendkívülisége,

mellyel nem a földön, hanem a mennyben és az örökéletben tesz boldogokká. A keresztyén vallásnak, amint másutt is tanítja, bizonyára megvannak az igéretei, nemcsak a jövő-, hanem a jelen életre is. Célja mindazonáltal a lelki boldogság, aminthogy a Krisztus országa is lelki ország. Krisztust fölé helyezi a zsidók minden szimbólumának, mellyel az áldást a törvény alá zárták. Ahol Krisztus, ott ezek fölöslegesek.

A szerint, amint kiválasztott. Pál a mi kiválasztásunknak és minden javainknak, amiket Istentől nyerünk, alapjává és végső okává Isten örök kiválasztását teszi. Ha tehát okot keresünk arra, hogy miért hívott el Isten minket az evangéliumban való részesedésre, miért méltat napról-napra annyi jótéteményre, miért nyitotta meg nekünk a mennyet, mindig arra a végső okra térünk vissza: azért, mert kiválasztott minket, még mielőtt a világ lett volna. Ez az időmegjelölés mutatja, hogy a kiválasztás kegyelemből van. Mert miféle érdemességünket vagy jótétünket mutathatnánk fel a világ teremtése előtt? Kicsinyes dolog ugyanis az a szofisztikus szörszálhasogatás, hogy mi nem annyira azért választattunk el, mert már érdemesek vagyunk reá, hanem inkább azért, mert Isten előre úgy látta, hogy érdemesek leszünk reá. Bizonyára Adámban mindnyájan megromlottunk. Ennélfogva Isten romlásnál egyebet nem lát bennünk, hacsak kiválasztásával meg nem szabadít a romlástól. Ugyanezzel az argumentálással él az apostol a Róm. levél 4. fejezetében, ahol Jákobról és Ézsauról van szó: „Mert mikor még meg sem születtek, sem semmi jót vagy gonoszat nem cselekedtek stb.“ Egy másik szofista Sorbon¹ úgy gondolja, hogy a cselekedetek voltak azok, melyeket Isten eleve ismert. Pedig tévesen gondolják ezt a megromlott ember lényegéről. akiben nincs más, romlásra hajlandó tehetségnél. Megerősíti a kegyelemből való kiválasztást, amidőn hozzáfűzi: *Krisztusban*. Mert, ha Krisztusban vagyunk kiválasztva, akkor rajtunk kívül történik az, és nem a mi érdemességünkre való tekintetből, mivel a mennyei Atya jótéteményből már fiaivá fogadott és felvett a Krisztus testébe. Végre a Krisztus neve minden érdemet kizár, ami van az embereknek önmaguktól. Mert abból, hogy mi Krisztusban vagyunk kiválasztva, az következik, hogy önmagunkban érdemtelenek vagyunk.

Hogy szentek . . . legyünk. Ezzel ismerteti a kiválasztás legközelebbi, de nem a voltaképeni célját. Ugyanis, az nem

¹ Sorbon Antal. A 13-ik században élt Franciaországban. A cselekedetek üdvszerző erejét tanította, 1250-ben nevével elnevezett intézetet alapított Párisban, mely egyházi és vallási kérdésekben egyik legfőbb forum egészen a 18. sz. végéig. (Fordító.)

lehetetlen, hogy ugyanazon dolognak kettős célja legyen. Amint a házépítésnek a közelebbi célja az, hogy lakóhelyünk legyen, úgy a végső célja, hogy legyen kényelmünk. Ezért az érintett cél mellett tüstént felhossa Pál a másik célt: Isten dicsőségét. Valóban nincs semmi ellenmondás, amennyiben Isten dicsősége a legfőbb cél, aminek a mi megszentelődésünk alárendeltetik. Egyébként innen juthatunk el a szentséghez, ártatlansághoz és minden emberi jóhoz, mint a kiválasztásnak a gyümölcséhez. Ilyen értelemben, Pál e részecskével is helyes irányba tereli az érdem szemlélését. Ha Isten előre látta volna bennünk a kiválasztásra való érdemességet, akkor Pál teljesen az ellenkezőjét mondotta volna annak, amit itt mond. Mert az egész azt jelenti, hogy az, hogy mi szentül és bűn nélkül élünk, az Isten kiválasztásából származik. Honnan van mégis, hogy egyesek élnek kegyesen az Úrnak félelmében, mások odaállnak félelem nélkül minden gonoszság mellé? Kétségtelenül, — ha Pálnak hitelt adhatunk — az oka nem más, minthogy szentségre vannak hivatva, — kivéve, ha féken tartják természetüket. Ez utóbbi is bizonyára nem önerejüktől van. Tehát a kiválasztás nem függ a mi helyes életmódunktól, hanem Pál szerint a helyes életmód függ a kiválasztástól. Továbbá ez a rész azt is jelenti, hogy a kiválasztás nem szolgáltat alkalmat az emberek féktelenségének, ahogyan az istentelenek káromkodnak: élünk gondtalanul, kényünk, kedvünk szerint, mert lehetetlen nekünk elveszni, ha kivágyunk választva. Pál ellene mond pedig annak, hogy tévesen elválasszák az életszentséget a kegyelemből való kiválasztástól, mivel Isten azokat hívja el és igazítja meg, akiket kiválaszt.

A katarusok¹, a coelestinusok², a donátisták³ e szavakból gyakran azt következtetik, hogy mi már ebben az életben tökéletesek lehetünk. E beszédnek nincs semmi jelentősége. Ez ugyanis a végpont, amely felé egész életünk folyásában törekedünk. És sohasem érünk oda, ha nem küzdünk a téren előre. Hol vannak azok, akik a praedestináció-tantól visszaborzadnak és elmenekülnek, mint egy labirinthustól⁴, akik nemcsak haszontalannak, de ártalmasnak is tartják? Nincs hasznosabb tan ennél, ha helyesen és józanul szemléljük, mindenesetre úgy, ahogy azt Pál is szemléli, amikor előadja abban Istennek irántunk gondolt mérhetetlen jóságát és hálára

¹ Katharusok = tiszták. Ovakodtak az olyan dolgoktól, melyek be-
mosko'ják az életet (szerintük házasság, húsevés stb.).

² Coelestius követői. C. ellenezte Augustinusnak az ember romlottsá-
gára vonatkozó tanítását.

³ Donatusnak hívei. A túlzó szigorúság pártjának feje.

⁴ Lab. Egy olyan épület, amelynek tévelygő útjain nehezen talál
ki, aki oda bement. (Fordító.).

*serkent. Ez az az igazi forrás, amelyből az isteni irgalmasság megismerését merítjük; ha más valamiben keresnek menedéket az emberek, a kiválasztás lehetetlenné teszi azt, úgy hogy sem nem merészkednek, sem nem tudnak maguknak semmit tulajdonítani. De emlékezzünk, miért beszél itt Pál a praedestinációról? Nem másért, hogy fejtegetéseinkben tekintetbe vévén a határt, veszedelmesen el ne tévedjünk.

Az Ő tekintete előtt, szeretet által. Az Isten tekintete előtt való szentség a tiszta lelkiismeret szentsége; őt nem lehet ámitani külső tettetéssel, ő a hitet veszi figyelembe, azaz a szívnek őszinteségét. A szeretet elnevezést, ha Istenre vonatkoztatjuk, értelme ez lesz: Istent egyedül az emberi nemzetség iránti szeretete vezette arra az elhatározásra, hogy minket kiválasszon. De én mégis helyesebbnek találom a következő mondattal kapcsolni össze, hogy figyelmessé tegyen arra, hogy a hívők tökéletessége a szeretetben nyilvánul meg. Nemcsak azért, mert Isten megköveteli a szeretetet, hanem azért, mert Isten félelmének és az egész törvény iránti engedelmességnek ez a próbája.

Eleve elhatározta. Ami most következik, még jobban magasztalja az isteni kegyelem ajánlatos voltát. Megmondottuk már, hogy Pálnak mi a célja, hogy oly őszintén elméjükbe vési az efézusiaknak Krisztust, a benne való fiúváfogadás kegyelmét és az örök kiválasztást, mely mindeneket megelőz. Valóban érdemes arra, mivel nincs még egy hely, amelyben nagyszerűbben adátnek elő az Isten irgalmassága, mint amelyet az előbb megfigyeltünk. Ebben a versben üdvösségünknek három okát emeli ki és nem sokkal utána a negyediket is hozzáfűzi. A teremtő ok: Isten akaratának jótetszése. A közvetítő ok: Krisztus. A végső ok: a kegyelem dicsérete. Most lássuk mit mond ezekről egyenként. Az egészre vonatkoztatja ezt az egész mondatot: *eleve elhatározta*, hogy minket fiaivá fogad önmagában... az ő akaratának jótetszése szerint és kegyelteké tett kegyelme által. E szó — *elhatározta* — jól megjegyzendő. Akkor nem tévedünk. Eszerint semmi érdem nem állott fenn a mi részünkről. Tehát nem tölünk; hanem egyedül Istentől származik üdvösségünk oka. Pál azonban még ezzel sincs megelégedve, ezért hozzáfűzi: *önmagában*. A görög szöveg ezt jelenti. Ezzel Istent jelöli meg t. i. nincs más ok önmagán kívül; ő így akart minket eleve elrendelni. Majd még világosabban folytatja: *akaratának jótetszése szerint*. Kiegészíti Pál ezzel: akaratának; ugyanis gyakran hozzáteszi ezt, hogy ezzel minden olyan kívülről jövő oknak ellene mondjon, melyekkel Istent általában ingerelni vélik. De hogy kétértelműség ne álljon fenn, odatette ezt is: *jótetszése szerint*.

Ez a szó világosan távoltart minden érdemet. Tehát amikor az Úr fiává fogadott, nem vette tekintetbe, hogy milyenek vagyunk, sem személyünk valamilyen érdemességére nem alapított, hanem az ő örök jótetszése volt az egyetlen ok, amelynél fogva minket eleve elrendelt. Hogy nem szégyenlik a bölcselkedők más menedékhely után tekintgetni, amikor Pál oly lelkiismeretesen elhárít minden mást és egyedül Isten jótetszésére van tekintettel! Ugyan árthat-é az valamit, amikor ezt is hozzáteszi: *Kegyelteké tett minket ama Szerelmesben*. Ez azt jelenti, hogy ingyen való, nem megvásárolt szeretetből karolt fel minket Isten és fogadott magáévá, azaz kiválasztott még mikor meg sem születtünk és amikor még más, mint ő, el sem hívhatott. Mindazonáltal úgy az örök kiválasztás, mint a nyilvánított szeretet közvetítő okává Krisztust teszi, akit *Szerelmesnek* nevez, hogy megtudjuk, hogy általa árad szét az Isten szeretete mibennünk. Tehát azért választott ki, hogy megbékítsen minket. Majd hozzákapcsolja a legfőbb és végső okot: *kegyelme dicsőségének dicséretét*. Ha valaki ezt a dicsőséget elhomályosítja, Isten örök végzése ellen dolgozik. S vajjon a bölcselkedők tanítása, mely mindent felforgat, valóban erről az egy Istenről szól-é, ki minden dicsőségét üdvösségünkre ajándékozza?

Filippi 2:21. v. magyarázata Kálvintól.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Mert mindenki a maga hasznát keresi,
nem a Krisztus Jézust.”

Pál itt nem azokról beszél, akik teljesen megvetették a kegyesség iránti vonzódást, hanem azokról, akik neki testvérei voltak, helyesebben, akiket a maga társaságában tűrnie kellett. Azokról beszél, akik az Isten munkájától elhidegültek. „A maga hasznát keresni” külső tekintetre nem látszik oly súlyos vétekeknek. De hogy mennyire türehtetlen ez a Krisztus szolgáira nézve, látható onnan, hogy egyenesen haszontalanokká teszi azokat, akiket hatalmába ejtett. Lehetetlen ugyanis, hogy az egyházért munkálkodjék, aki magát másra kötelezte. Hát Pál melengette maga körül a nyugtalan, semmitérvő embereket és heréket? Én erre azt felelem: nem úgy kell felfogni, mintha annyira a maguk érdekeivel lettek volna lefoglalva, hogy a gyülekezet gondjával semmit sem törődtek, hanem magánérdekeikkel hálózták be magukat annyira, hogy a gyülekezet általános jólétének előmozdításában restekké lettek. Szükséges ugyanis, hogy a kettő közül valamelyik indulat uralkodjék bennünk: vagy önmagunk megtagadásával is Krisztushoz

sietünk és a Krisztus hasznát keressük vagy a mi érdekeink keresésében merülünk el oly nagy mértékben, hogy Krisztusnak csak immel-ámmal szolgálunk. Világos ebből, hogy milyen nagy akadály a Krisztus szolgálóra nézve a maguk hasznát keresni. Itt nincs helye az ilyen mentegetőzéseknek: nem cselekszem jogtalanul, talán a magam ügyére is kell gondolnom; nem vagyok ép olyan kőszívű, hogy a magam érdekeire ne legyek tekintettel. Le kell mondanod a magad jogáról, hogy szolgálatodat betölthesd. A te ügyedet nem állíthatod sem elébe, sem melléje a Krisztus dicsőségének. Ahová Krisztus elhívott, ott kell járnod serényen és elhagynod minden egyebet. Elhívásodat úgy kell felfognod, hogy elfordítsd gondolataidat mindentől, ami elvon mukádtól.

Lehet, hogy máshol tehetősebben élnél: de Isten ahhoz a gyülekezethez kötött, mely szegényesen épen hogy el tud tartani. Máshol több dicsőségben volna részed: de Isten azt a helyet juttatta neked, ahol megaláztatva kell élned. Máshol egészségesebb az éghajlat, kiesebb a vidék: de itt a te helyed, te ide rendeltté. Szeretnél ott munkálkodni, ahol barátságosabb néppel van dolgod, bánt téged a hálátlanság, féktelenség, fennhéjázás, nem tudsz megszokni a nép természetével és szokásaival: ekkor is önmagad ellen kell harcolnod és minden erővel azon lenni, hogy valamiképen kipuhtítsd céltalan kívánságaidat, hogy a földet, melyet kaptál megművelhesd. Mert nem vagy szabad és nincs jogod magadhoz. Végül felejtse el magad, ha Istennek akarsz szolgálni. Ha Pál ilyen komoly szemrehányást tesz azoknak, akik inkább a maguk, mint a gyülekezet gondjával törődtek, milyen ítéletet várhatnak, akik teljesen a maguk ügyeivel vannak elfoglalva és a gyülekezet építését semmire se becsülik? Bármennyire ámitják magukat, Isten mégsem fog megbocsátani. Az egyház szolgájának csak addig van megengedve a maga hasznát keresni, amíg vissza nem tartja az a Krisztus országá keresésétől.

Dávid Gyula fordítása.

Az igehirdetés, mint vakmerőség és mint lehetőség.

(Folytatás.)

Mikor az igehirdetés vakmerőségét jellemeztük, ezzel a szóval kellett lezárnunk azt: lehetetlen! Ha most a theologusok a jól ismert lehetetlenség dacára is merészelték és merészelnének Istenről úgy beszélni, mintha a róla való ismerettel, az ehhez való bátorsággal és joggal rendelkeznének, ebben két okra hivatkozhatnak: *Először*, belső fejlődési útjuk valamelyik

fokán akár egyszerre, akár fokozatosan arra az elhatározásra juthatnak, hogy azt az ismeretes lehetetlenséget úgy fogják fel, mint valami csupán relatív, föltételes dolgot, hogy a tudomány, bátorság és jog kérdéseinek a hegyét úgy letöredezzék, hogy a legyőzhetetlen ellentétekből, melyekre e kérdések parancsolólag mutatnak rá, ártalmatlan, úgynevezett „feszültségek” (Spannungen), vagy máskép kifejezve: a kvalitatív ellentétekből kvantitatív ellentétek legyenek. Az ilyenek egy kétségekkel küzdő periodus után megint vissza fognak térni azokhoz a lelkiismeretmegnyugtató megoldásokhoz, melyeket élesesű theologusok és vallásfilozofusok minden oldalról kínálnak nekik s el fogják hitetni magukkal, hogy mégis csak képesek ezen megnyugtató megoldásoknak az alanyai lenni. Szokást teremtve az elevenség azon szerény, vagy szerénytelen mértékéből, melyben nekik is a többi élő teremtménnyel együtt részük van, meg fogják találni mindennek dacára „valamiképen” a bátorságot, hogy állítólagos tudásukat kifejezésre juttassák, csöndben megszerzik valahonnan maguknak a jogot, mely pedig tulajdonkép nem az övék s megnyugtattják magukat avval a ténnyel, hogy a világ, mely ezt a jogot el akarja tőlük vitatni, ugyanazt cselekszi. Ha ezt a lehetetlenségre épített lehetőséget mint megérdemli, figyelmen kívül hagyjuk, akkor — tertium non datur — csak egy *másik* ok marad hátra: lehet ugyanis, hogy a theologus, a már ismertetett lehetetlenség dacára is predikál, mert *kénytelen* vele, s kénytelen pedig azért, mert *megbízása* van. Ha *Isten Igéje van* s ha az igehirdető cselekedete arra irányul, amiben e cselekedetnek eredete és célja rejlik, hogy Isten Igéje van és ez az Ige reá van bízva, akkor az ezzel megadott lehetőség, hogy Istenről beszélhessen, valami olyan lehetőséggé válik, mely az előbb jellemzett lehetetlenséget semmiképen sem legyöngíti, hanem épen azt kihangsúlyozza és megállapítja, sőt ennél többet tett: azt megmagyarázza és megalapozza. Akkor épen a lehetőség adottságából fog ki-világlani, hogy az a szorongatottság, amelyben az ember, mint igehirdető van, tényleg olyan kikerülhetetlen és legyőzhetetlen és miért ilyen. Ennek az engedélynek és megbízásnak egyedül-állósága és kizárólagossága, hogy az Istenről beszélnem kell, az ebben rejlő tudomány, bátorság és jog minden megnyugta-

tását és vigasztalását afelől, hogy az embernek mindez birtokában nincs, felold, szétrombol és megsemmisít. Talán az következhetnék ebből, hogy azt a lehetetlenséget egyáltalában csakis e lehetőség hangoztatná ki egész merevségében és határozottságában, de ebből kénytelenek lennénk felismerni és kimondani. Ha van Isten Igéje s ha ez az ember körébe lép, akkor ez — természetesen az emberre nézve, aki e föltétel alatt Istenről beszélni kénytelen és akar — csak egy megbízást, de a legszorosabb értelemben vett megbízást, jelent. Az így megalapozott lehetőség Istenről beszélni, semmi módon sem lehet valahogy beleplántálva, vagy beléje öntve, vagy mint olyan tulajdon, mely fölött rendelkezik, a kezeibe helyezve az embernek, hanem csak akinek az egyedül és teljesen hatalmában van és marad, az adhatta neki át, megbízással. És ha ez az átadás tényleg a hordozásra való felszerelést is foglal magában, ehhez a tethhez szükséges tudás, bátorság és jog közléset, ez a fölszerelés ezzel az átadással áll vagy esik, s ez is megbízás és csak megbízás, tehát az adott lehetőség, Isten felől beszélni, a saját lehetetlenségén egy pillanatra sem változtatna egy jottányit sem.

Az igehirdetés vakmerőségét ekkor úgy minősíthetnénk, mint engedelmességet, mely a legnagyobb felelősség és ígéret jegyében lép elő, de akkor sem szűnik meg vakmerőség és pedig a lehetetlenség vakmerősége lenni. És ami több, ez azon egyedülálló és kizárólagos lehetőségen alapulna, amely nem a predikáló ember, hanem e megbízás lehetősége. Az igehirdető cselekedete tehát ezen a megbízáson alapulhat egyedül. Ebben az esetben az Istenről való *tudásunkat*, amire — és most már ilyen feltételezés mellett nem alaptalanul — igényt emelünk, nem vezethetjük vissza az alanynak e tudásra való eredeti vagy megszerzett alkalmasságára (sem egy vallásos organumra, vagy még kevésbé egy vallásos élményre!), hanem érthetjük alatta a mi alkalmatlanságunk minősítését, egy *docta ignorantia*t, egy engedelmes és ígéretteljes (és tárgyát annyiban megragadó, amennyiben az által megragadott) *nem-tudást*. A *bátorságot*, mely ilyen föltétel mellett az igehirdetői cselekedetben megnyilvánul, nem fogjuk másban keresni, mint a bátortalanságban, mely által merészeltük tenni azt, amit kénytelenek

vagyunk merészeln, nem mivel hisszük magunkban, hogy megtehetjük, hanem épen, mert nem bizunk magunkban, hogy ne merészeljük megtenni, mikor előttünk áll egy parancs, mely bár amennyiben lehetne, minden ponton ki szeretnénk kerülni, kikerülhetetlenül kényszerít. És itt ismét a cselekedetünket, anélkül, hogy jellemét és sajátságát elveszítse, ebből a megbízásból kell minősítenünk s itt beszélhetnénk a desperatio fiduciaisról, a „bízó kétségbeesésről“.

És azt a *jogot*, amivel az igehirdető e feltétel alatt tényleg Istenről beszél, nem úgy fogjuk fel, mint a jogtalanságnak egy olyan korlátozását, amelyben az igehirdető, mint ilyen, az emberekkel szemben áll, hanem, mint a jelen esetben teljességgel elégtelen, mélységesen jogtalan *jus humanumból* való kivetkezést és a *jus divinum*ba való átöltözést, amely ennél fogva Isten joga, azaz Istennek felette való igénye és az is marad, amelyet nem tud lerázni, amely által nincs biztosítva, hanem amelynek magát egyszerűen kénytelen alávetni. Szó sem lehet tehát az Istenről való tudás, bátorság és jog e felszerelésének az emberiesítéséről, sem a szokásos tan értelmében, mely az úgynevezett vallás igazságát azzal akarta bizonyítani, hogy azt állítja, hogy az emberrel bizonyos dolgok vele születtek, vagy elsajátítás útján általa megszerezhetőek, amely elmélet az ember fogalmával teljesen összeegyeztethetetlen, sem a *Feuerbach* értelmében, aki ezen tan és az ő nyilvánvaló tévedése segítségével a vallás illúzió voltát próbálja hebizonyítani. Annak a megbízásnak, mely az Istenről való beszélést lehetővé teszi, az igazsága, ereje és dicsősége magáé ezé a megbízásé, és csakis ez az a feltétel, mely alatt Istenről beszélni lehet.

K. Barth u.

TUDOMÁNY ÉS VILÁGNÉZET.

A Dogmatika, mint az Isten igéjéről szóló tan.

Die christliche Dogmatik im Entwurf. Erster Band: Die Lehre vom Wort Gottes. Prolegomena zur Christlichen Dogmatik. Von D. Karl Barth, o. Professor an der Universität Münster i. W. 1927. Ch. Verlag München, XIII. 473.

5 Barth miután felmutatta Isten igéje alapján, hogy Isten az Ő igéjében adott kijelentésében az Ő maga szent valóságát úgy ismertette meg velünk, mint Szentháromság-Istent, rátér a Szentháromság-Isten személyeinek a tárgyalására. Mielőtt az egyes isteni személyekre vonatkozó keresztyén tant bemutatnók, ismétellen hangsúlyozzuk, hogy a Barth keresztyén kritikai beállításában, — a református keresztyén tannak egészen megfelelően, — a Szentháromság-Istenről szóló tanításától távol áll az a modern protestáns theológiában lappangó gondolat, mintha a Szentháromság-Istenről szóló tanítás csak fogalmi-ismereti koncepció lenne, az Isten valóságának spekulatív theologiai felfogására és kifejezésére. A dolog egészen ellenkezőleg áll. A Szentháromság-Istenről szóló tanítás Istennek az Ő kijelentésében adott valóságos lényegének a kifejezése. Vagyis a Szentháromság tannak nem ismeretelméleti, hanem valóban theologiai értéke van. A Szentháromság nemcsak fogalmi dogmatikai kifejezési formája az Isten valóságának, hanem Isten az Ő valóságában Szentháromság-Isten.

A Szentháromság-Isten valóságát és személyeinek egymáshoz való viszonyát erőteljesen állapítja meg a következő szavaival: „Der Deus unus trinus, der eine persönliche, aber nur der dreifaltig persönliche Gott, ist der Gott, der dem auf ihn sich richtenden Denken nie zum Objekt werden kann. Er ist in keiner Seinsweise ein Neutrum, vielmehr in jeder Subjekt, in jeder der Herr. In keiner von ihnen läst er sich abgesondert denken, aber auch nicht abgesondert in ihrer Einheit. Könnten wir ihn abgesondert, sei es in einer seiner Seinsweisen, sei es in ihrer Einheit, so könnten wir ihn eben damit objektivieren, so wären wir eben damit seiner in Gedanken selbst Herr geworden. Die Trinitätslehre verbietet uns beides. Sie stellt uns Gott so vor Augen, dass gesichert ist: er kann, sofern wir ihn überhaupt denken, nur der Herr sein in unseren Gedanken. Wir

können ihn nicht meistern. Wir können nicht hinter ihn kommen. Wir können ihn nicht begreifen, wir können uns nur als von ihm begriffen erkennen. A Deus unus trinus az, aki személyes, azonban csak a *háromszor személyes* Isten Isten, aki a reá irányuló gondolkozásnak sohasem lehet a tárgya. Isten egyik létmódjában sem neutrum, ellenkezőleg, mindenikben szubjektum, mindenikben Úr. A három közül egyik sem gondolható elkülönülten, sőt az egységben sem különíthető el egyik sem. Ha elkülönítve gondoljuk Istent, akár az ő létmódjai egyikében, akár a *Ő* egységében, ezáltal *Őt* objektiváljuk, aminek az lenne a következménye, hogy úrrá lennénk fölötte. A Szentháromság tan tiltja mind a kettőt. Istent úgy állítja a mi szemeink elé, hogy biztosítja, hogy amennyiben *Őt* egyáltalában gondoljuk, csak *Úr* lehet a mi gondolatainkban. Nem meszterkedhetünk vele. Semmiképpen meg nem kerülhetjük. Meg sem ragadhatjuk a mi fogalmaink által, csak annyiban, amennyiben megragadott *Ő* minket (170).“

Barth az Atya-Istent, mint Teremtőt és mint Fons Deitatis-t tárgyalja. Erőteljesen hangsúlyozza, hogy *mielőtt* Istenről, mint Atyáról és Teremtőről beszélnénk, beszélnünk kell Istenről, *mint Atyáról önmagában* („Vater in sich selbst“), mert *Isten mielőtt Atyánk, előbb az Ő „egyszülött” Fiának Atyja*. Isten mint az *Ő* Fiának Atyja jelenti ki magát, mint Teremtő és mint a mi Atyánk. Tehát Isten előbb nem Teremtő s azután, mint ilyen, a mi Atyánk s azután a Fiú-nak, a Jézus Krisztusnak Atyja, hanem megfordítva áll a dolog, s a Fiú nélkül a Teremtő, vagy a Miatyánk nem Isten, hanem csak bálvány. Nem a Teremtőben ismerjük fel az Atyát, hanem az Atya, és pedig a Fiú Atyja által ismerjük meg a Teremtőt. Mindezekből pedig az következik, hogy Jézus nem a Teremtőt, mint Atyát, hanem az Atyát, mint Teremtőt jelentette ki, azaz a Jézus Krisztus Atyját, „akiről nevezetelik minden nemzetség mennyen és földön (Ef. 3: 14–15)“ (177 s köv.)

6. A *Fiú-Istenről* szóló §-ban mindenekelőtt rámutat arra, hogy ahol az Újtestamentum a Krisztus istenségéről tanít, mindenütt világos különbséget tesz közötté és az Isten között. Majd kritikai vizsgálat alá veszi azokat a christologiai eretnokségeket, amelyek a Fiú istenségét veszélyeztetik. Világosan megállapítja: „Der Satz von der Gottheit Christi hat nichts zu tun weder mit der Apotheose eines Menschen noch mit der Personifizierung des Göttlichen in ihm. A Krisztus istenségéről szóló tételnek semmi köze nincs, sem egy embernek az apotheozisával, sem pedig a benne lévő isteninek a perszónifikálásával (185).“ Az a tény, hogy Krisztus az Atyát kijelentette, az Atya pedig maga az Isten, vetteti fel azt a kérdést,

hogy ki jelenthetné ki az Istent más, mint maga az Isten? Istent nem jelentheti ki sem egy felmagasztalt ember, sem egy felülről leszálló közléplény, hanem csak maga az Isten. Krisztus maga az Isten, minden levonás, minden korlátozás, minden „többé-kevésbé” nélkül. Semmiféle „Majdnem-Isten” ki nem jelentheti az Istent, mert „Finitum non capax infiniti”.

Krisztus a kijelentés maga, Isten maga s mint ilyen a kibékítés maga. „Mert Ő a mi békénk, aki a két elválasztott részt eggyé tette és az elkülönző válaszfalat lebontotta, (az ellenségeskedést) miközben a parancsok tételes törvényét testében eltörölte, hogy a kettőt egy új emberré teremtesse magában, békét hozva létre (Ef. 2:14–15).”^{*} Ezért állapítja meg Barth: „Offenbarung heisst Versöhnung.” Isten nemcsak egy fölényes Úr *mindenek felett*, hanem győzelmes Úr *mindenkiben* (189). Isten nem lenne Isten, ha mint egyes elszigetelt valóság, egyszerű önmagában lévő, „monadikos” lenne. A Fiú istensége az Isten győzelmes teljességét jelenti, Istent nemcsak közelebb hozza az ő megtestesülésével, mint az ő kibékítő szolgálatával, hanem Istent tökéletesen érvényre hozza. A Fiú Istenben lesz nyilvánvalóvá, hogy Isten nemcsak elvont és elrejtett Teremtő, hanem Kibékítő is, tehát nem a Kijelentés és a Kibékítés alkotta, hozta létre a Fiút, hanem a Fiú hozta létre, alkotta a Kijelentést s egyben a Kibékítést. Ha a Fiú és a Kijelentés teljes kongruenciában vannak, akkor nyilván következik, hogy a „Fiú” és az „Ige” köcsönösen magyarázzák egymást. Ezért jut Barth arra a nagyjelentőségű megállapítására: „Die Kirche hat wohl daran getan, sich gerade auf diese beiden Begriffe festzu legen, und wer klug ist, wird mit dem einen nie lange umgehen, ohne ihm durch den anderen die rechte Form oder den rechten Inhalt zu geben (196).”

7. *A Szentlélek-Isten egyfelől, mint Megváltó, másfelől pedig mint az Atyának és a Fiúnak a Lelke jön tekintetünk elé. A Szentlélek-Isten Megváltó, azaz Úr, aki megszünteti az embernek önmagával való ellenmondását, de mint az Atyának és a Fiúnak Lelke eredetileg Önmagában Szentlélek, a kegyelem ajándéka, az ajándék, aki kitöltetése előtt már ajándék, mint „a békesség köteléke az Atya és a Fiú között. (. . . eine Gabe, die Gabe, die Gabe aller Gaben, Gott als Geschenk Gottes, den ewigen Urquell der Gnade, den heiligen Geist (211).”* Barth nagyszerű erejét kell meglátnunk ennek a tannak a tárgyalásában. Anélkül, hogy elveszne akár a dogmatikai szőrszálhasogatásban, akár a spekulációban, de egyszersmind anélkül, hogy modern magyarázatokkal elpsychologizálná a dol-

* Czeglédy Sándor fordítása szerint.

gokat s a Szentlélekben valami általános emberi lelki erőt magyarázna bele, a Szentlélek-Isten valóságos, az Atyával és a Fiúval egyenlő Isten-voltát mutatja fel, de úgy, hogy e három személy nem azonos hanem egymással szemben álló, de egymáshoz hasonló módon együtt ható *harmadik* principium a kijelentésben (201). Hangsúlyozottan a *harmadik*, amely előmlik felettünk, mint bölcsesség és mint teljes ismeret, amely megtanít minket az Isten akarata titkának ismeretére (Ef. 1:8–9). A három isteni személy egységét és különbözőségét fejezi ki gyönyörűen a Jelenések 22:1 a következőképpen: „És megmutatá nékem az élet vizének tiszta folyóját, amely ragyogó vala, mint a kristály, az Istennak és a Báránynak királyi székéből jövéen ki.“ A *Szentlélek eredetét egyformán az Atyában és a Fiúban kell megismernünk*. A Szentlélek ex Patre, Filioque, per Filium, A Szentlélek műve nem egy második kijelentés, hanem az egyetlenegy kijelentés beteljesítése. Ezért a Szentlélekről szóló tételek nem az emberről, sem az ő természetéről, sem az ő szelleméről, sem az ő szívéről, vagy az ő lelkiismeretéről, sem az ő tudásáról vagy az akarásáról, sem nem az akarásáról, vagy az érzelmeiről, tapasztalairól vagy épen az élményeiről szólnak, hanem egyedül Istenről és az Ő uralmáról. Az ember elfogadja a Szentleket s ezzel feleletet nyert azon kérdésre, hogy mint lesz az ember a kijelentés elfogadója (205). *Az elfogadott Szentlélek a kegyelem.* (209.)

8. A Szentháromság-Isten valóságára úgy kell tekintenünk, mint a kijelentés feltételére, de viszont más oldalról nézve a kijelentés-feltétele pedig Isten háromságában van. Ezzel azonban a kijelentés valósága nincs még biztosítva számunkra. *Barth* a II. Fejezet 2. és 3. szakaszában az Ige megtestesülésével és a Szentlélek kitöltésével foglalkozik, amabban mindenekelőtt a *kijelentés objektív*, emebben pedig mindenekelőtt a *kijelentés szubjektív lehetőségével*.

A kijelentés által involvált Szentháromság s viszont a Szentháromság által involvált kijelentés kijelentése az Ige megtestesülése által válik. Nem szabad elfelejtenünk, hogy Isten az Ő kijelentésében, sőt épen az Ő kijelentésében *elrejtett* Isten. Az előtt a tény előtt állunk, hogy Isten épen azért elrejtett Isten, mivel önmagát kijelentő Isten, akinek istensége elől sem a tránszcendenciából az immanenciába, sem megfordítva az immanenciából a tránszcendenciába nem menekülhetünk, aki épen akkor van távol, amikor egészen közel van és akkor van egészen közel, amikor távol van, mivel Isten I-ten s épen ezért sohasem lehet az ember számára objektum. Ezzel a kérdéssel kapcsolatosan veti fel *Barth* azt a paradox

kérdést: A kijelentés tehát nem-kijelentés? És valóban így van, mert erre a paradox kérdésre azzal a paradox válasszal lehet adózni, hogy a valóságos Isten jelenti ki magát, de ott áll az az akadály, hogy Isten az embernek jelenti ki magát (216—17). A kijelentés, amely egyúttal nem-kijelentés, azáltal válik lehetségessé, s ez itt a döntő, hogy a merőben más Isten az Ő kijelentésében nem egy objektum, hanem egy Én, aki megismerteti magát, nem tudtuladás, hanem a találkozás által, amely találkozásban mint Te áll velünk szembe. *Istennek emberré kellett lennie*. Istennek az Ő isteni, megközelíthetetlen éniségét az emberi megközelíthető éniség fátylával kellett befednie, hogy Őt mint *hosszánkhasonlót* megragadhasuk *De miért kellett Istennek emberré lennie?* Két egymástól el nem választható okból. Az első ok az, hogy az emberben az énnel az össz foglalata lép elibénk, ennél fogva az ember a Szentháromság-Istennek alkalmas leple. A második okot röviden így fejezhetjük ki, hogy az emberrel egyedül embernek lehet *valóságos* találkozása s az Isten az Ő istenségében csak mint ember szólhat az emberhez, mert beszéd, megértés, közlés csak embertől emberhez lehetséges. (218—219). *Barth* különösen nagy gonddal foglalkozik Isten megtestesülésének kérdésével, miután *Keckermann*-nal vallja, hogy a megtestesülés tana „nucleus totius theologiae“ (220). Erre a tanra vonatkozó tanításai közül csak azokat emeljük ki, amelyekre különösen nagy gondot fordít. Ilyen mindenekelőtt annak a kiemelése, hogy Isten megtestesülése Isten Fiára, vagy az Igére vonatkozik. „Gottes Sohn oder Wort wird Mensch. Nicht die ganze Trinität, nicht der Vater und nicht der heilige Geist (221). Vagy ugyanott tovább még határozottabban hangsúlyozza: „Der Vater, von dem dieses Wort gezeugt ist, wird nicht Mensch. Der Geist, in dem der Vater und der Sohn sich lieben, in dem beide von Ewigkeit her sich selbst schenken, wird auch nicht Mensch. Nur der Sohn oder das Wort wird Mensch. Az Atya, aki által ez az Ige nemzetett, nem lesz emberré. A Szentlélek, akiben az Atya és a Fiú egymást szeretik, akiben mindkettő az örökkévalóságtól ajándékozza magát, nem lesz emberré. Csak a Fiú, vagy az Ige lesz emberré (221). A megtestesülés tanát szigorúan a 451-iki Chalcedonicum alapján tárgyalja s annak jelentőségét különösen kiemeli s következetesen érvényesíti.

9. A Chalcedonicumon túl is meggy *Barth* az Ige megtestesülésének értelmezésében s merőben új „a posteriori konstrukciókat“ végez, amelyek a keresztyén dogmával szemben ellenséges történelmi magyarázatok erejét akarják elvenni. Bevezeti a Dogmatikába az „*Urgeschichte*“ fogalmát. A szó maga ere-

detileg *F. Overbeck*-től származik, *Barth* azonban átformálta és új veretet ad annak. Az Ige megtestesülésével felmerül az a nagy kérdés, hogy ha a kijelentés, mint az Ige megtestesülése a történetben ment végbe s ha a kijelentés utal a történetre, azonban a kijelentés nem történet és a történet nem kijelentés, akkor a kijelentés, mint az Ige megtestesülése és a történet milyen viszonyban vannak egymással? Erre a kérdésre *Barth* első felelete így hangzik: „Offenbarung ist Urgeschichte.“ Ennek az alaptételnek a legfőbb érdeke, megóvni a kijelentés primátusát és önállóságát a történettel szemben. A történet prédikátuma a kijelentésnek, de a kijelentés semmiképpen sem lehet prédikátuma a történetnek (232). Az „Urgeschichte“ fogalmának, mint theologiai fogalomnak az a rendeltetése, hogy a Jézus Krisztusban adott kijelentést a történeti viszonylatokba helyezze, de egyszersmind afölé is emelje. Az „Urgeschichte“ fogalmában úgy válik egyé a Jézus Krisztusban adott kijelentés örökérvényűsége és történelmi feltételezettsége, hogy mind a kettőnek megmarad az önálló jelentősége, azonban ezáltal a fogalom által a kijelentés és a történet úgy kapcsolódnak egymáshoz, hogy egyiket a másik nélkül gondolni nem lehet. Az örökérvényű isteni kijelentést nem lehet elszakítani, nem lehet elvonatkoztatni a történettől, de viszont nem lehet azzal azonosítani, vagy abból levezetni.

Ha Istennek a Jézus Krisztusban, az Ő megtestesülésében adott kijelentését „őstörténet“-nek, „őstörténeti esemény“-nek nézzük, akkor az úgy áll előttünk, mint amely valóban az idő és az örökkévalóság között játszik le s mint amely egyik oldalon az örökvalóságban fundált, a másik oldalon pedig mint olyan, amely az időbe nyulik át. *O. Ritschl* „transzendentaler Hintergrund“-nak nevezi a történeti eseményekkel szemben.¹ Helyesebben nevezhetnők „transzcendentális feltétel“-nek a történeti eseményekre nézve. Azonban bármelyik kifejezést is használjuk az „Urgeschichte“ magyarázatául, két félreértést nem tudunk vele legyőzni és pedig egyfelől azt, hogy merőben immanens történeti tényé tesszük „az őstörténet“ fogalmát s ezzel elvettük örökérvényűségét, másfelől pedig azt, hogy az örökérvényűséget és a történetiséget szétszaggatjuk benne s vagy doketizmusra, vagy pedig relativizmusra jutunk. Az „őstörténet“ fogalmának *Barth* által adott helyes értelmét legfeljebb azáltal tudjuk megőrizni, ha azt olyan transzcendentális feltételnek vesszük, amely ugyan az idői-történeti realitásban benne érvényesül, attól elszakíthatatlanul, de mint olyan, amely az idő-történeti valósággal nem azonos, de annak létesítő feltétele. Vagy egy

¹ Theologische Literaturzeitung 1928. No. 10.

más konstrukció szerint. A kijelentést, amint az az Ige megtestesülésében adatott, nézhetjük úgy, mint *középpontját* ama koncentrikus köröknek, amelyek gyűrűzésükkel a történetiséget alkotják. Eszerint a szemlélet szerint *benne van* a történetben, de *nem kívülről* jutott oda, hanem létesítő feltételét képezte annak s mint ilyen, örökérvényűséget jelent arra nézve. *Barth* tanítása szerint tehát nyilvánvaló, hogy a kijelentés *több*, mint az örök történet, ami abban mutatkozik meg, hogy egy pont az idői történetben. De *több*, mint az idői történet, mert nincs az idői történeti események következményeihez kötve. A *történet úgy viszonylik az őstörténethez, mint a periféria a középponthoz, mint a jövődőlés a beteljesedéshez, mint Ádvent Karácsonyhoz* (239). Az „*őstörténet*” úgy áll a történetben, mint a vertikális irányú vonal, amely áttöri a történetet, tehát benne van abban, azonban sem eredete, sem léte nem függ az átszelt történettől, de viszont annak életébe olyan *válságot* visz bele, amelytől sohasem tudja a történet függetleníteni magát s amely végérvényes irányt szab a történetnek. Miután a kijelentéssel, mint „*őstörténet*”-tel egy időtlen valóság vettetett a történetbe, ennél fogva van a történetben egy pont, mégpedig ama fentebb említett koncentrikus körök középpontja, amelyre nézve nincs „*előtt*”, vagy „*után*”. A kijelentésnek, mint „*őstörténet*”-nek tehát nincs történeti kontinuitása (231), s tegyük hozzá, hogy nem is vonható be semmiféle történeti kontinuitásba. És mégis a történet ama „*őstörténet*”, amely *hat egyenesen, közvetlenül, mint Isten szava úgyszólván legközelebbi, mint a legtávolabbi emberek számára, épen úgy ma, mint ahogy hatott azokra, akik az 1—30. előtt éltek* (239). T. S.

(Folytatjuk)

Egyházi Szemle.

A belmisszió és az egyház.

Azt a kérdést, milyen viszonyban van az egyház a belmisszióval, mint mostanában sok félreértésre okot adó kérdést, szükséges alaposan és határozottan tisztázni. Fontos e kérdés tisztázása azok számára, akik számára ez a kérdés súlyosan aktuális, az egyház lényegével, fogalmával és jövődjével szorosan összeforrott és azt súlyosan befolyásoló probléma. Különösen szükségessé teszi e kérdés feletti elmélkedést egyik egyházi lapunkban megjelent cikk,*¹) mely az egyház és belmisszió viszonyában olyanokról beszél, akik a „belmisszió bálványa” előtt hódolva, nem akarják elismerni és szolgálni azt az igazságot, hogy a belmisszió nem egyéb, mint az egyházi munka, a gyűl. munka maga „a gyűl. öntudatos részvételével”. A másik, szintén igen érdekes és olyan röviden el nem intézhető kérdésre: a belmisszió és adminisztráció kérdésére most nem térünk ki, de fenntartjuk a feladatot, hogy ahhoz a kérdéshez is tárgyilagosan és alaposan, lelkiismeretünk és tudományos elveink alapján, hozzászóljunk.

Hogy ezt a kérdést: az egyház és belmisszió viszonya, megbeszélhesük, szükséges bizonyos alapkérdéseket tisztázni, aminek az egyház lényegének, a belmisszió lényegének és mivoltának a kérdése. Ha ezeket nem látjuk tisztán, hiába beszélünk a kérdéstről s beleesünk abba a két nagy tévedésbe, mely az út szélén ásit: a missziót játszuk ki az egyházzal, vagy az egyházat a misszióval.

Az egyház lényegére nézve csak a következőket szögezzük le, mint amelyeknek ebben a kérdésben különös fontosságuk van: A láthatatlan anyaszentegyház, mint azt hitvallásaink és atyáink tanítják — a hívőknek e világból elhívott gyülekezete, (II. H. H. 27: 1.) melyet egyetlen földi egyház magának ki nem sajátíthat és magával nem azonosíthat. Az igaz egyháznak ismeretelő jelei vannak, (II. H. H. 27: 10) melyek nélkül igaz egyház nincs. Vannak idők, midőn a jelek annyira elhomályosodnak, hogy látszólag az egyház megsemmisül (U. o. 27: 13) de még ilyenkor is van gondja Istennek az Ő egyházára. Nem lehet állítani, hogy akik az egyházhoz számíttatnak mindnyájan szentek, élő és igaz tagok lennének, még ha külsőleg azoknak látszanak is, mert bár kegyességet színlelnek, nem tartoznak az egyházba (U. o. 27: 14; Inst. IV. 1: 2) s így azt állíthatjuk, hogy a földi egyházban vannak olyanok is, akik nem hivottak el és nem tagjai az igazi egyháznak, akikben semmi sincs a Krisztusból, csak a név és a külszín, igen sok nagyra-vágyó, irigy, fősvény, rágalmozó és tisztátalan életű, akik csak ideiglenesen

*) „Visszaestünk?” Ref. Szemle f. é. 2. szám

türetnek meg (Inst. IV. 1: 7, különben a gyalom példázata is erre mutat) akitől az egyház igaz tagjait a hitük megvallásával, életük példájával és a szentségekkel való éléssel lehet megkülönböztetni. Az egyháznak vannak szolgálói, akiket nem az egyház, sem ők maguk saját akaratukból, hanem Isten rendelése állított oda, kiknek feladatuk az építés, Isten Igéje hirdetése s hogy köztük kellő fegyelem legyen. Az egyház szolgálói közül a hibázókat jó útra téríteni, a javíthatatlanokat elmozdítani, (II. H. H. 27: 18.) vagy kiközösíteni (Inst. IV. 12.) kötelessége az egyháznak. Világos tehát ezekből, hogy a látható egyház a maga egész szervezetével nem egyéb, mint Isten láthatatlan anyaszentegyházát részben hordozó törékeny cserépedény, mely az üldözések és nyomorúságok, a kísértések és bűnök háborúságai között csakis Isten kegyelmében bízhatik. Háló, melyben vannak választottak is és elvetettek is, hívők is hitetlenek is, igazak és gonoszok, megtértek és meg nem tértek. Először tehát attól a tévedéstől kell megszabadulni, mely arra vezet hogy azt gondoljuk: mindenki, aki az egyházban van, már hívő, már elválasztott, mert a tapasztalat is, de az Isten Igéje is mutatja, hogy egyháztagok és egyházi szolgák között egyformán lehet választott és nem választott, hívő és hitetlen. (Démás példája). Természetes, hogy ez a megállapítás nem arra való, hogy ítéletet tegyünk egyén és egyén között, csak arra, hogy dicsőítsük Istent azokért, akik az egyházban Övéi. (II. H. H. 17: 10).

Az egyházat Isten arra teremtette, hogy az Ő gyermekeit az igaz hitben nevelje, (Inst. IV. 1: 5.) mely nevelés három dologban áll: Isten Igéje igaz hirdetésében, a szakramentumok igaz kiszolgáltatásában és a lelkeknek Isten törvénye szerinti nevelésében a fegyelmezés és pásztorolás által. Ez a három teljesen kimeríti ma is az egyház munkáját, és kizárja azt, hogy az egyház intézmények állításában lássa a feladatát, mert minden intézmény, munka, ami az egyház kebelében van, csak eszköze e három feladatnak, és értékteleenné — sőt, károsá — válik abban a pillanatban, mihelyt az örökkévaló Isten dicsősége helyett emberi szándékokat, terveket, vagy eredményeket akar elérni. Amiből világos az, hogy Isten nem aszerint fogja megítélni az egyházat, hogy sok vagy kevés iskolája, nőszövetsége, milyen anyagi erőkkel és jótékony táncmultságokkal összeszerzett vagyonból felépített szegénygondozása stb. van, mert Istennek mindegy, hogy „sok, vagy kevés által szerezzen szabadulást”, hanem igenis, szigorú mérlegre veti Isten az egyházat, az egyház hivatalosait, tagjait, s mindenkit azért, azokat az eszközöket, melyeket ezekben adott az egyháznak, hogyan használta fel, nem dicsekvésre, nem velük való kevélykedésre, hanem a lelkek térjítésére és nevelésére. Az olyan eszköz, melyet erre nem használt, akár milyen fényes és ragyogó legyen, Isten kezében nyomorult játék, egy fegyver, mellyel az az egyház saját maga ítéletét hajtja végre. Inkább ne legyen semmi ilyen eszközünk, mintsem azok az örök Isten dicsősége helyélt a mi veszedelmünkön szolgálják. És itt rámutathatunk arra, hogy milyen súlyosan téved az a „belmisszio”, amely feladatát csak intézmények és külső eszközök alkotásában látja, mely dicsekszik a maga „eredményeivel”, akár megtért lelkek azok, akár megalapozott egyesületek, amely számszerű eredménye-

ket akar számbavenni, de nem akarja önmagát és mindenét alávetni eszköz gyanánt valóban odaadni az Úr kezébe. Az ilyen „belmisszió”, vagy az ilyen egyház tényleg vádolható avval, hogy bálványt csinál önmagából és a saját cselekedeteiből, mert Istennek csak az olyan cselekedet szolgál, melyet neki átadnak és egészen az Ő rendelkezésére bocsátnak. Nem lehet eléggé övni egyetlen egyházat sem attól, hogy ilyen bálványt ne alkosson saját magából, hanem alávetően hajoljon meg Isten akarata előtt. És világosan kell látni már azt, hogy a „hitünk öntudatosításának” semmi féle intézmény és emberi erő nem lehet döntő factora, az „öntudatos hit”-et (mintha volna öntudatlan hit is!) egyedül a Szentlélek ébreszti a lelkekben. Távolság kell tehát tartani magunkat először is attól a tévedéstől, hogy az egyházat — a földi egyházat — játszuk ki a belmisszió ellen. Tisztában kell lenni vele, hogy az egyházban csak az a munka ér valamit, amiben a Szentlélek dolgozik, az a vas. iskola. bibliakör, nőszövetség, bármilyen, amiben nem „embereket térítenek” lehet igen szép intézmény és mutató, de azt nem a Szentlélek tartja fenn, és nem a Szentlélek használja eszközül.

A másik, amit tisztázni kell, a belmisszió kérdése. Az a veszedelem, melyre a fentjelzett cikk utal, egy lehetőség, bár ma még csak csirájában megjelvő veszedelem. A belmisszió, mint tudjuk, történeti alakjában az egyházban indult meg, azt „az egyház szolgálatának az egyházi szervezet beteg részein” (Lücke), „az egyház belső állapota javítására törő egyh. reformmozgalomnak” (Schäfer) nevezik, s abból a gondolatból táplálkozik, hogy az egyháznak missziói karaktere van. A róla megjelent egyik legújabb könyv* írója négy elemet különböztet meg benne: Az evangelisatorikus, diakonai, socialis és az egyetemes felelősségre nevelő elemét. Ma már történetileg világos, hogy nem a belm. mint mozgalom, hanem egyrészt annak pietusmusa, másrészt a megcsontosodott egyházi szervezet által kiváltott elidegenedése, melynek az első korszakban** nyoma sincs, volt az oka az egyház és belm. elválásának. Ez elválás következtében, különösen a szabad ev. mozgalmakban, lehet beszélni egy ellenséges és bizalmatlan magatartásról az egyházzal szemben (bár itt is revízióra szorul történetileg sok eset, mikor e magatartás az egyház hibájából éleződött ki) és a mozgalom elszűkülése és elnyomorodása következtében az egyházon belől is és kívül lehet beszélni arról, hogy a belm. „bálványá” lett. Több oldalon is, de két okból. Egyért azért, mert az egyéni üdvélet egyoldalú célkitűzése következtében tisztán kegyességápoló konventikulumokat teremtett, másikért azért, mert elkülsőiesedése miatt intézményekben és szervezetekben, „socialis evangéliumban” akarta magát kiélni, („amerikanizmus”) mely mozgalom, bár ma már nem látszik, szintén a belm. történeti mozgalmának egyik sarjadéka. Az a törekvés tehát, mely, akár az egyházon belül, (mint az amerikai egyházakban) akár azon kívül, a ker. munkát, vagy az egyház munkáját intézményesíteni akarja, szervezeteket, organizációkat állít és azoktól vár mindent, méltán

* Steinweg Joh. D. Die Innere Mission d. ev. Kirche. Salzer, Heilbronn 1928.

** Wichern I. H. Die Innere Mission d. deutsch. ev. Kirche.

vádolható avval, hogy a belmisszióból bálványt csinál — nem menti az hogy nem tudja, hogy ez az egész mozgalom, mint mozgalom, a történeti alapjait a belmisszió mozgalmából veszi. Mert mindkét tévedéssel szemben világosan áll az, hogy az egyház maga az a terület, melyen a Szentlélek a lelkek megnyerését, — nem a lelkekért magukért — hanem, Isten dicsőségére végzi. Az egyház tehát, az evangélium tanítása szerint nem egy intézmény. Az egyház olyan terület, melyen Isten Lelke munkál embereken át, mint a korintusi szentek gyülekezetében, melyben ki kellett zárni a vérfertőzöt, felelni kellett a lelkek kérdésére, a családi élet, bálványáldozat, evés és ivás kérdésében, inteni kellett az istentiszteleten való helyes magaviseletre, az úrvacsorával való visszaélés ellen, fel kellett használni a lelki ajándékokat, fel kellett hívni a szeretetre a gyül. tagjait, el kellett intézni a hit kérdéseit, meg kellett fejteni az igazi adakozás titkát, küzdeni és tusakodni sok bűn és kísértés ellen, szóval, „tértíni az embereket” (II. 5:11) nem más okból, csak mert kényszerít és szorongat a Krisztus szerelme, s nem más célért, mint hogy követségben járjunk, kérve mindenkit, hogy béküljön meg Istennel. Így folyik ez a misszió, nem nagy szervezetekkel, de nem is azok nélkül (a macedóniai gyűjtő akció) feltéve, hogy ez a szervezet Isten dicsőségét szolgálja. Mi hát az egyház és a belmisszió? Két külön dolog? Két ellentét? Lehet az i g a z i egyház, melynek célja Isten dicsősége és az igazi belm., melynek célja ugyanaz, ellenség? Nem. Csak akkor, ha az egyik elveszti a maga célját és megelégszik magával, megszűnik Isten szigorú és nem szépítő ítélete alá adni magát.

Két dologtól kell, egyházunk, de főképp Isten országa érdekében óvakodni: Az egyik az egyház nélküli belmisszió. Előáll akkor, mikor az egyház nem végzi a köteleességét, mikor az egyház a maga dicsőségét keresi, mikor Isten Igéjét elalkudja, mikor Isten Lelkét megöltja. Nem beszélünk arról, hogy ez tényleges veszedelem a mi egyházunkban, de nincs egyház, amely kísértésnek kitéve ne lenne. Az egyházon kívüli belmisszió nem erőszakkal, nem lehetetlenné tevással lehet segíteni, csak úgy, ha az egyház maga dolgozik. Az egyházon kívüli belm. mindig Isten ösztökéje azon egyházon, amelyet fel akar ébreszteni. A másik, amittől óvakodni kell, a misszió nélküli egyház. Az alvó, saját erőiben duskálkodó, önhitt egyházat fenyegeti az a veszedelem, hogy azt a feladatát (Máté 28:18—20) elfelejti, megveti, elrestelli. A misszió nélküli egyház az örvény legszélén van, s hozzá, bármilyen „gazdag” legyen jócselekedeteknek látszó munkákban, Krisztus ítélete szól (Jel. 3:14—22). Az igazi missziói egyház mindig alázatos, magának semmit nem tulajdonít és nem cselekedeteivel, de hitében és szeretetében dicsekszik. Az igazi misszió alapja mindig Isten félelmes sulyában érzett megbízása. Az ilyen egyházban nem kell helyet keresni a belmissziónak, nem félnek attól, hogy a belm. „bálvány” lesz, mert az egyházi munkát nem az egyháznak, hanem Istennek tulajdonítják. Nem is azon dolgozik, hogy maga jobb legyen, hanem csak azon könyörög, hogy Isten iránti engedelmségében lehessen eszköz az élő Isten kezében. I.

Egyházmegyei belmissziói előadók konferenciája.

Ez a konferencia, mely f. év jan. 8—10. napjain volt Kolozsváron s melyen 12 egyházmegye előadói vettek részt, módszerében is jelentős volt, mert olyan konferenciai módszert vezetett be, ami az „értekezlet” és az eddigi konferenciai eljárás előnyeit akarta egyesíteni magában. Négy kérdést vett föl tárgyalásra: a gyermekek pásztorációja, ifjúság pásztorációja, szórványok és a nőszövetségek kérdése s ezekben arra törekedett, hogy e kérdések mellékkérdéseinek fellárásával magának a főkérdésnek a megoldási lehetőségeit érje el. A főkérdések egyes részletkérdésekre voltak osztva, melyek ki voltak adva a jelenlevők között referálásra s melyekben a tárgyalás mindig három ponton ment keresztül: mi a jelen helyzet, mik a rendelkezésre álló eszközök, mi a legközelebbi teendő? A konferencia így ment volt a kérdések tekintetében minden elkalandozástól, mellékkérdésekben való elmélyedéstől, mindenütt a fő problémát: Isten országa szolgálata a megjelölt munka által, — tartva szem előtt. E tárgyaló konferenciák mellett a reggeli bibliaórák meleg testvéri beszélgetésben éreztették meg velünk a hivatásunk felelőssége súlyos kérdéseit, az esti imaórák pedig az egyedül munkálkodó Szentlélek közösségébe vezettek bennünket.

Az első kérdés: a gyermek Isten országa szolgálatában tisztázta a gyermekpásztoráció **jelentőségét**, hogy ennek Isten igéje által kell történnie, avval a céllal, hogy a gyermek lelkét Krisztus befogadására megmunkáljuk, mely a gyermek felekezeti és nemzeti öntudatra való nevelését az iskolaköteles kor előtt is már elő fogja segíteni. Megbeszélésre kerültek a gyermekpásztoráció **eszközei**: a családi nevelésben a mi hitünknek megfelelő külső látható eszközök (Szentírás, családi áhitat, asztali áldás), a gyermekek templombajárása, gyermekistentiszteletek, vasárnapi iskola különösen a pásztori hatások, a Biblia szeretete és imádkozásra nevelés elmélyítésével, vallástanítás, iskolai áhitat, hétköznapi bibliai tanítás, iratterjesztés gyermeklap formájában, a szolgálat önkéntes gondolatának bevitele iskolában és iskolán kívül. Szó volt a tanítók bevonásáról a gyermekek pásztorációjába, a laikus munkás helyzetéről, kivel szemben felelősséget kell éreznünk s kinek személyi és munkabeli gyarapodását elő kell mozdítanunk. Ilyen laikus munkások elsősorban a lelkész családjából kellene, hogy kikerüljenek. Az **akadályok** között különösen a belső akadályok beszéltettek meg: a lelkipásztor, aki nem ismeri, vagy nem szereti a gyermekpásztoráció munkájának egyes eszközeit, lát maga előtt más eszközöket, mert valamivel csak végezni kell, erre felelősségünk kényszerít.

Az ifjúság pásztorációja kérdésében ugyanilyen menetű volt a megbeszélés. **Eszközei** közül az ifj. egyesület, bibliakör, az ifjúság templomlátogatása, esetleg külön ifj. istentiszteletek, vallástanítás, konfirmációi előkészítés, énekkar, énektanulás, összejövetelek, konferenciák, ifj. lap és iratterjesztés, egyének és bibliakörök levelezése, személyes beszél-

getés, látogatás beszéltette meg, különösen, hogy külön megbeszélés tárgyává teendő lesz egy következő konferencián az inas- és cseléd-misszió kérdése. A szektás hatásokkal szemben szükséges az egész munka határozott egyházi karaktere, annival inkább, mert a világi szórakozások is erősen hódítanak az ifjúság között. A munka akadályai között az ifjúság zabolátlansága, némely lelkipásztorinak a Biblia kézbeadása elleni aggodalma, a vezetők rendszeres képzése és összetartása hiánya, rendszertelenség a munkában, az összejövetelekre hely és idő hiánya szerepelnek. Fontos, hogy a vezető maga alkalmas legyen, hitével és munkájával előljárva, hogy így legyen eszköz egy olyan ifjúság nevelésében, mely több, mint a gyülekezet. Az adakozás és szolgálatra való nevelés igen fontos. Mindezekben a felelősség óriási súlya van rajtunk és egyházunkon az ifjúság iránt.

A szórványgondozás nagy kérdését is megmozgatta a konferencia. **Jelentőségét** a mai időkben rendkívüli módon kell látni, mikor egész egyházunkban óriási területeket fenyeget a desolálódás veszélye. Eszközei között az igehirdetés a legszükségesebb, aztán iratterjesztés (lapok és ingyenes iratok küldésével), személyes érintkezés, levelezés, a szórvány híveit arra nevelni, hogy maguk is tegyenek valamit. A theologusok segítő munkáját is fel lehet néhol használni. Szükséges egy egyetemes felelősségérzet felébresztése, különösen a nagy gyülekezetekben, de minden ref. lélekben. Nem elég erre pénz, a lelkek áldozata szükséges.

A nőszövetségek kérdését Pilder Mária vezette be. Hangoztatta, hogy a nőszövetségek célja a női lélekben Isten által elrejtett értékeket felszabadítani, **ennelfogva az első feladat missziói, lelkek művelése** s csak másodsorban szociális. Biblia nélkül nincs nőszövetségi munka. Eszközei a bibliaórák, nőszöv. napok, szociális munkára nevelés, önállóság, a papnék nevelésének fontossága. A beszélgetés során fölmerült az a gondolat, hogy szilárdan örködni kell a nőszövetségek egyházi karaktere felett, hogy az igazi nőszövetség a bibliakörből nőhet ki, a szórványok gondozásában és iratterjesztésben kell felhasználni s elsősorban a papné adjon példát.

E konferenciák mellett egyik este Helyzetkép egyházunk belső lelki életéről címen Makkai Sándor püspök tartott előadást, másik este az e. m. belm. előadó helyzetéről és feladatáról, harmadik este az egyes egyházmegyékben folyó munkákról és nehézségekről volt beszélgetés.

Az egész konferencia áldott hatásokat adott és megindította a lehetőséget arra, hogy az e. m. belm. előadók belső lelki közösségben intenzívebb munkát végezzenek az anyaszentegyházban. Remélhetőleg Isten még ez évben fog adni alkalmat az összejövésre s a további találkozásra. *l.*

Az Úr csodásan működik.

Bibliaköri vezérfonal. Az „Ifjú Erdély” kiadása Kolozsvár 1928.
„Élő könyvek” 10 sz. 66 lap. Ara 16 lei.

E címen jelent meg az „Élő könyvek” 10-ik füzeteként egy bibliaköri vezérfonal a romániai magyar ifjúság számára. Jelentősége nagyobb, mint az ember első pillanatban gondolná. A bibliaköri munka vezetése a legnehezebb dolgok közé tartozik. Az elvitathatatlan, hogy az Úr lelke nemcsak a világ nagy területein, de Erdélyben is csodásan működik] Indítására szívek, lelkek indultak meg, melyeknek csakugyan szükség az Ige; munkák indultak meg Isten érintésére. Az is igaz azonban, hogy még mindig csak *bibliaköri mozgalomról* lehet beszélni inkább, mint kimondott *rendszeres* munkáról, s ennek épen az az oka, hogy *módszere* nincs a legtöbb bibliakörnek: vezetőnek épúgy, mint a közönség tagjainak. A módszer-hiány idézi elő a munka bizonytalanságát, tervszerűtlenségét, s idézheti elő egy közös munkának a csődjét. A bibliakör megindul nagy lelkesedéssel és lelkesedéssel, s aztán cél- és tervszerűség hiányában, az egész munka, s az egyes órák előkészítelésében lassan ellanyhul: a vezető „kibeszélte” magát, a tagok egy bizonyos idő múlva nem tudnak új „témát” kapni: végül is így be kell következnie a munka elsatnyulásának, elhalásának. S ahol a munka így elhal, ott nehezen indul meg újra. Isten ad indítást, ad alkalmat, magából az Igéből meg akarja találtatni a módszert is, csak rá kell arra már jönnünk, hogy módszeres és rendszeres munkát vár tőlünk, kegyelmének nemcsak buzgó eszközökre de pontos utakra is van szüksége. Ilyen utat, módszert ad kezünkbe ez a kis füzet.

Két nagy részre oszlik. A két első ciklus „Jézus a Krisztus” főcím alatt (I. rész) az Ifjúsági Keresztyén Egyesületek három évre tervezett világprogrammja első évi anyagának átdolgozása és a mi ifjúságunkhoz való alkalmazása. A „Jézus a Krisztus” főrész első ciklusa: „Az ifjúság örök kérdése és Isten örök felelete”, második ciklusa: „A világ és Istenországa” cím alatt ad 13—13 rövid bevezetést egy-egy órára s mindegyik bevezető után öt-hat fölvethető kérdést. A bevezető részek általános jellegűek, praktikus élethez elvi indítást adnak a felvett Ige alapján, a kérdések pedig egészen a praktikus élet irányí-

tására mennek ki. Mivel az egész főrésznek az a célja, hogy kifejezze „a kapcsolatot, amelyet Krisztus tart az egész világ keresztyén ifjúságával“, a művek ez a része egyetemes és általános jellegű szempontokkal dolgozik. Az egyes kis részek címei azonban mutatják, hogy ezt a nehéz feladatot is sikerrel oldja meg a könyvecske, mert nem „általánosságokat“ mond, hanem *átfogó szempontokat* precíz összefogásban. Csak egy-egy címet mutatóul: Az örök kérdés., Isten felelete., Miért Jézus., A világ, amelyikbe Jézus jött, — A munkatársak, Szeretet vagy gyűlölet., stb. A bevezetők mindig nagy, az egész világ életében jelentkező egyetemes problémákat állítják az Ige kritériuma alá (sovinizmus, fascizmus, kommunizmus, szocializmus, kenyérkérdés, hatalomkérdés stb.), s így a folytonos érdeklődést is fenntartják, intellektuális szempontból is, másrészt pedig komoly szolgálatot tesznek a forrongás éveiben levő ifjúság gondolkozás-, érzés-, erkölcsi világának szilárd kiépítésében. Arra pedig, hogy az Ige kritériumával mérje lelkivilágának kiépülését a mai zűrzavaros, illetéktelen, bizonytalan értékű indítások áradása és hatása idején, az ifjúságnak, jelennek és jövődönnek nagy szükségé van. A bevezetőkhez csatolt kérdések pedig nem engedik meg, hogy a bibliaórák theoretikus elsekélyesedésbe menjenek át, hanem készítetik a tagokat a személyes élet-megfigyelésre és az által való közvetlen irányítatásra.

A vezérfonal e főrészenek nagy jelentősége az is, s ezt a vezetőnek hangsúlyoznia, s az imádkozásban szent komolysággal érvényesítenie is kell, hogy ez a főrészt *világprogramm*. Ennek a hangsúlyozásával a munka nagyvonalúsága, világjelentősége, Istenországa kiszámíthatatlan nagysága is kimutatható s megéreztethető.

A második főrészt azokról szól, akik győztek a világ felett, Noéről, Ábrahámról, Jákóbról, Józsefről, Mózesről, végül az utolsó fejezetben a világ „győzelméről“. A füzetnek ez a része alkalmas arra, hogy leszámoljon a legszűkebb értelemben vett egyéni keresztyén-élet menetével s a keresztyén embernek a fajhoz való viszonyával.

A harmadik rész a bibliakörben tartandó megbeszélések és előadások programját adja. Függetlenül pedig a bibliakör vezetéséhez és anyagának kidolgozásához a mi körülményeink között is beszerezhető könyvek, lapok címét kapjuk.

Az *Élő könyvek*-nek eddig minden füzete élőkönyvvé vált; közülük a *Zengjen hálaének* máris kedves kézikönyve a bibliaköröknek. Az *Úr csodásan működik* is bizonyára áldást és örömet hozó könyvvé válik rövid időn belül; ha vannak is kisebb fogyatékoságai (pl. a vezetőtől sokszor többet követel

tudásban, bibliaismeretben, mint a mi még mostani körülményeink között lehet), mindenesetre egyike azoknak a füzeteknek, melynek összeállításáért és kiadásáért igazán hálásak lehetünk.

Járosi Andor.

Isten pénzügyei.

Egy lelkipásztor naplójából. Irta: Fiers Elek. Az „Ifjú Erdély” kiadása, Kolozsvár 1928. „Elő Könyvek” 9. sz. 64 lap. Ára 25 lei.

Egy budapesti református, szegény munkásokból s tisztviselőkből álló, ezer gondban élő gyülekezet lelkipásztorának naplójegyzeteit tartalmazza ez a kis füzet. Már a cím is elárulja, hogy nem a megszokott, sablonos, kissé szentimentális, vagy meditációszerű lelkipásztori naplót kapjuk. Romantikát és álmodozásra készítő idyllumokat itt hiába várunk. Egészen reális helyzetről, nehézségekről van szó s főképen nem emberi tettekről, de Isten szemmelátható, érzékelhető tetteiről, csodáiról. Éppen ezért jelentékeny gazdagodása építő irodalmunknak ez a könyv. Építő irodalmunk eddig nagyobbára elmékedéseket adott, az Igét igyekezett emberi szivekhez közelebb hozni, vagy a sziveket vitte az Igében élő Istenhez; ebben sikerült is az építő irodalom néhány magyar művelőjének áldott gyümölcsöket hozni, de amit ebben a könyvben kapunk, az más valami. Először is megdöbbentő realitásai: nehéz anyagi, lelki helyzete egy háború utáni nagyvárosi szegény gyülekezetnek. A sorok mögül kirajzolódik egy ilyen gyülekezetnek a szegénysége, a munkás- és tisztviselőnyomor kérdései stb. s mindezekben s mindezekkel szemben az ember tehetetlensége s a bűn irtózatossága. A szerző a Sátán munkáját és erejét, minden téren való érvényesülni akarását úgy meglátatja s úgy tárja fel, hogy már az első pár lapon benne élünk abban a világban, ahol két hatalom vívja nagy harcát, tényleges, személyes hatalom: Isten és a Sátán s amelyik világban a Sátán hatalma alatt álló embert Isten ki akarja szabadítani s fel akarja szabadítani átka alól. Ez a könyv szemet ad ahhoz, hogy látni tudjuk ezt a harcot; s a hit diadalainak tölsorolásaival bizodalmat ébreszt, életkedvet gyújt: propagandairás Isten dicsőségének érdekében. *Istenről szól.* Arról, hogy Isten hogy intézi a maga országának pénzügyeit egy lelkipásztor és gyülekezet életében. A pénzt, az *aranyat* Isten is és a Sátán is fölhasználja uralma érdekében s hogy az ember meglátja-e ezt és milyen módon él a pénzzel, pénzszerző alkalmakkal, azon fordul meg, hogy a pénzt Isten érdekében, vagy a Sátán diadalát szolgálva használja föl. A kísértések itt a legnehezebbek. Mivel pedig a Sátán emberi érzékiségnek, érdeknek szolgálá-

tába tudja állítani azokat az eszközöket is, melyeknek Istent kellene szolgálniok azzal, hogy igazi áldozatkívánással neveljék az embert Isten gyermekeként, az élő Isten nevét ajkán hordozó, de igazi életében részt nem vevő ember még ezeket az eszközöket s alkalmakat is kárhózatára, a Sátán intenciói-nak megfelelően használja. Okhiányul a szerző a hit hiányát mutatja föl, esetekkel mutatva ki, hogy hitetlenül hogyan él vissza így az ember Isten eszközeivel s javaival, másrészt, hittel hogyan tud kiszámíthatatlan nagy eredményeket elérni. A könyv stílusa távol van mindattól, amit „amerikánizmusnak” szoktak nevezni, aminthogy a tartalom is egy magyar lelkipásztor és gyülekezet életének egy része. Érdekes mindig, pedig sohasem szenzációra-hajhászó; közvetlen, mert Isten élete árad lapjai mögül; szemléltető, mert megtörtént esetekkel illusztrálja Isten dolgait. A pénzszerzésnek s az egyház pénzszerzése farsangi alkalmainak idején lelkiismeretet számadoltató értékes könyv.

J. A.

A Szentírás szociális tanításai.

Több író közreműködésével kiadta és bevezette Keeble Sámuel.

Angolból fordította: Incze Gábor, budapesti vallásoktató lelkész.

Bevezető tanulmányt írt: Szabó Imre. (Ára 4'40 Pengő.)

Korunk keresztény világának, de általában az egész emberiség társadalmi és állami együttélésének alig van aktuálisabb kérdése, mint az, amelyet szociális kérdés néven szoktak emlegetni. Minél nagyobb lendületet vesz a közgazdasági élet fejlődése, annál aktuálisabbá válik; minél nagyobb lehetőségei tárnak fel a vagyoni eltolódásoknak, annál elementárisabb erővel törnek felszínre a szociális nehézségek, amelyek mindig megvannak ugyan, de fejlettebb gazdasági és kulturális viszonyok között tudatosabbak. Az ipari munkásság elproletarizálódásának számos veszedelme minden ország legégetőbb megoldandó kérdései közé tartozik. Ez a veszedelem annál nagyobb arányokban jelentkezik, minél rohamosabb lépésekkel indult el egy állam az industrializáció felé. Miután pedig az egyházak (és ebben sajnos a mi kálvinista egyházunk sem kivétel) a maguk természetes konzervatívizmusánál fogva igen sokszor úgy szerepeltek és szerepelnek, mint a mindenkor uralkodó társadalmi rendek és azok az evangelium erői által nem mindig megszentelt tevékenységeinek erkölcsi igazolói, bár néha ezt az igazoló munkát csupán hallgatásukkal, kritikátlan magatartásukkal végzik, szinte természetesen következett be, hogy az ipari munkásság a maga kezdetben tisztára szociális természetű programját bizonyos vallás- és egyházellenes tenden-

ciával egészítette ki. Így történhetett azután meg, hogy a szociáldemokrácia a háború előtt szinte mindenütt egyben atheizmust is jelentett. Ha indultak is meg ennek ellensúlyozására komoly, bár nem mindenben egészséges szellemű törekvések (ker. szocializmus), mégis ki merné tagadni, hogy az egyházakat az evangélium szociális következményei radikális levonásában súlyos mulasztások terhelik.

Pedig a reformációnak létrehozásában is nem éppen lényegtelen szempont az evangélium szociális vonatkozása. Eppen ennek a szempontnak századokon átvaló semmibe vétele, elhanyagolása okozta azt a rettenetes rést, törést, amelyet a szociáldemokrácia ütött az egyháznak páncéljának hitt falán.

Az egyház bizonyos kényelemszeretetből, túlzott óvatosságból olyan Krisztust nyújtott, aki túlon túl kicsi lett, megkicsinyedett szükségéhez képest, aki tehát szociális nehézségekig nem ért el, olyan Megváltót, akit az emberi észjárás, félelem, egyszóval gyarlóság összezsugorított és törpévé tett, akit az ember magához alkalmazott. Nem önön maga alkalmazkodott Krisztushoz, hanem Krisztust alkalmazta önmagához. a maga nézeteihez, vágyaihoz, álláspontjához. Vagy úgy tett, hogy Isten országát kezdte egészen áttolni a túlvilág keretei közé, bizonyos kényelmes opportunistá supranaturalizmus felé hajlott el, elfelejtette, hogy Krisztus erre a földre is hozta, akarja újból és újból hozni a mennyet.

Abból a tényből, hogy az egyház nem fordított elég figyelmet a szociális bajok gyógyítására (Krisztus gyógyításai!) végzetes veszedelmek folytak. Ahogy a faluból kiszakítódik a földmivelő ember ipari munkássá, rendszerint úgy veszett el az egyház számára mindörökre, úgy távolodik el mindattól, ami egyház, Isten országa, evangélium. És ha talán még maradtak benne vallásos szükségek, a szekták ölelésre kitárt karjai közé vetve magukat, hamis táplálékkal igyekeztek vallásos éhségüket kielégíteni.

Hogy pedig ez milyen aggasztó jelenség nálunk Erdélyben is és fog lenni különösen a jövőben, hiszen Erdély útja is az indusztriálódás felé vezet, kellene hogy vezessen — erre nézve úgy gondolom — elég utalni a csak nemrég lezajlott parlamenti választásokra, amikor is a „Dolgozók Blokkjának” népszerű jelszava alatt, — amelyet úgy gondolom még jóakarattal sem lehetne az egyházak barátjának minősíteni — a magyarság testéből más nemzetekhez viszonyítottan aránytalanul nagy tömegekben szakadtak ki nemcsak ipari munkások de *egész református falvak* néhol szinte 100%-os egységben (Marosmente Marosvásárhely környékén.)

Ezekből a megfontolásokból önként értendő, hogy a

legnagyobb örömmel fogadjuk Incze Gábor nemes intencióju vállalkozását, aki a „Keresztyénség és a társadalom“ gyűjtő cím alatt sorozatos ilyen természetű szükségeket kielégítő művek kiadását határozta el.*

Első terméke ennek a sorozatnak Keeble S. „A szentírás szociális tanításai“ című műve, melyben 13 író ennek megfelelő fejezetben ismerteti a biblia szociális alapelveit a következő anyagcsoportosításbn: A héber nép szociális története, a próféták szociális tanítása, a héber törvény, Zsoltárok, a héber bölcsesség-könyvek, a héber apokalypsis, a héber apokryfusok szociális tanításai: az újtestamentumban: a synoptikus evangéliumok, a jánosi iratok, a páli iratok, a Csel. könyve, héber levélnek és Péternek szociális tanítása, a keresztyén apokalypsis és az őskeresztyén atyák szociális tanításai. Már e felsorolásból is kitetszik, hogy itt a biblia szociális tanításait összefoglaló tartalmi ismertetésről van szó. Nem csoportosít bizonyos aktuális szempontok szerint, úgy, hogy ezeket az aktuális szempontokat a biblia összes iratain keresztül vezetné, hanem az illető bibliai írat szociális vonatkozású tartalmi ismertetése kapcsán futólagosan érinti az aktuális szempontokat. De nem is tehetné, hogy hosszasabban időzzön a különösképp aktuális vonatkozásoknál sem, mert hiszen ezt az óriási anyagot különben 215 oldal sorai közé összeszorítani lehetetlennek lett volna. Ezt minduntalan meg is említik az egyes írók, hogy ki van számukra mérve a tér, úgy hogy sok helyütt csak egyszerű utalásokkal elégettetik meg olvasóikat. Inkább „Kalauznak“ vagy összefoglaló Bevezetésnek tekintendő munkájuk; csak általános áttekintést nyújtanak, anélkül, hogy részlekdésekbe bocsátkoznának, egyszerűen csak arra mutatnak rá, hogy a mai embernek a kérdéseket hogyan kell megfogni, de ezentúl már az olvasóra vár a munka, hogy kezébe vegye a Szentírást és maga dolgozza fel.

Másrészt azonban nehéz feladat is volt különválasztani a biblia szociális természetű tanításait a „nem szociális“ mondjuk individuális tanoktól azaz egyiket a másiktól abszolút mértékben izolálni. Így minduntalan az a helyzet áll elő, hogy szociális természetű ismertetéseik — tehát olyan természetűek melyek az egyén helyzetét a közösségi vonatkozásokban adn: célozzák — individuális síkban tolnak el, (123. oldalon: Soha meg tanító által magyarázott egyetlen tan sem okozott olyan messzire nyúló és áldott hatásokat a világ szociális tör-

* Troeltschnek: „Die Sociallehren der christlichen Kirchen und Gruppen“ című jelzi legközelebb kiadandónak.

ténetében, mint Jézus nagy tanítása, hogy az Isten: Atya.¹“
Más oldalról ez Krisztusnak a legindividuálisabb természetű tanítása.)

„Nem gazdasági részletekért — mondja Keeble — nem is apró cselekedetek különleges meghatározásaiért, nem különleges szociális rendszerekért, melyeknek az ember örökké változó civilizációjával úgy is változnia kell, hanem az örök alapelvekért kell a Szentíráshoz folyamodnunk.“

Pedig valójában nem a Szentírás szociális alapelveiről kellene és lehetne beszélni, mint inkább: az *evangélium aktuális (tehát jelenkor szükségéi, válságai, kríziseinek megfelelő) szociális következményei radikális levonásáról*. Jézus alapján véve nem is választja külön a szociális és individuális oldalt. Nem hiába hangoztatják némelyek azt a vádat, „hogy az új testamentumnak nincs is szociális üzenete vagy erkölcsisége, mert csak az egyénnel (individuum) foglalkozik“. Nem sok bátorság kell hozzá, hogy azt állítsuk, hogy Jézusnak nincsen az individuumtól független szociális üzenete, hanem ez a két szempont Jézusnál ugyanannak az egy dolognak két oldala. A megtért egyén az ő megtérésének a közösségre vonatkozó gyümölcseit is meg kell hogy teremje (vagyis az egyén megjavulása a viszonyok megjavulását is kell, kellene, hogy jelentse.)

Itt keresendő a magyarázata annak, hogy Jézusnak szociális tekintetben való jelentőségét illető nézetek két teljesen ellentétes véglet felé tolódnak el. Az egyik véglet megteszi Jézust a legnagyobb szocialistának, a másik végül azt állítja, hogy a szociális kérdések teljesen kívül esnek működési körén. Való az, hogy az evangéliumok egyetlen komoly tanulmányozója sem sorozza Jézust a szociálisták közé, mert ez a legnagyobb anachronizmus volna. A mai értelemben vett szocializmusnak akkor nyoma sem volt.

Úgy gondoljuk, hogy nem is annyira megformulázott, rendszerezett, szépen definiált alapelvekért kell kutatni a bibliában, illetve ha ilyenek nem volnának, a biblia szociális tartalmianyagát tételes formákba csiszolni, hanem inkább magának a *szociális-individuális, vagy individuális-szociális evangéliumnak szociális következményei radikális levonását* kell vállalni merészelní. Nem idomított, elártatlanított, alkalmazott, idővel tudománnyal², em-

¹ Ebből a mondatból már kitetszik egy másik általános nehézsége is: dogmatikai álláspontjában Krisztus személyét illetőleg fejlődéstörténeti-evolutionisztikus szemlélet. Krisztus a többi tanítók között mint fejlődési eredmény, a fejlődés csúcsa.

² Keeble S. (22. old.) A szociologia az áldozat, a megváltás és a megigazulás tudománya?

berrel, szociálizmussal kibékített, különösen szociális tekintetben megszípiett, kifoltozott, a fejlődésnek megfelelően kiépített, kifejlesztett evangéliumra (evolutionisztikus Krisztus már nem Krisztus), amelyik éppen a lényegét finomkodja el, de komoly, kérlelhetetlen, radikális, sokszor megbotránkoztató evangéliumhirdetésre. Vagy hogy mondanivalóinkat egészen apró pénzre váltsuk: vajjon evangélium-e: az előkelőknek és gazdagoknak a vallás puha kényelmébe, merengő, szemlélődő tétlenségébe fényűzően visszahúzodni és ugyanabban a testvéri közösségben a nyomorgó, éhező, de ugyancsak buzgó református lélek nyomorúságából semmit sem látni meg?! Vajjon az a nyomorgó, testben és lélekben elbetegesedett testvértelen testvér nem rémül-e meg éppen a testvéri közösség testvértelenségétől?

Radikális evangéliumhirdetés pl. amit a 167. oldalon olvasunk: Az ölés gyilkosság még akkor is, ha lobogók lengenek felette és a nemzeti becsület védelméért történik is.

*

Aki látja az idők jeleit — már pedig minden erdélyi ref. lelképásztornak látnia kell, — annak késedelem nélkül hozzá kell nyúlnia a szociális kérdéshez. Ebben mindenkinek nagy segítsége lehet az Irás szociális vonatkozásait feltüntetett bibliai helyekkel, a bibliai helyek mellékelt mutatótáblájával rendszeresen összefoglaló kézikönyve. De tartozunk annyi köszönettel Incze Gábor lelkésztestvérünk iránt, hogy megvegyük ezt a könyvet és lehetővé tegyük a sorozat további kötetének megjelenését.

(Abafája)

Zólyomi Jenő

Meg van írva!

Bibliai szentigék gyűjteménye azoknak, akik az evangéliumi ker. élet után vágyakoznak. Magyar nyelven feldolgozta és kiadta: **Tótfalussy József.**

Marosvásárhely, 1928. 8r. 373 l. Ára füzve 200, kötve 240 lei.

Mint az előszóból megtudjuk, ez a munka francia nyelvből van átdolgozva, egy hasonló című, eredetiben is, német fordításban is igen elterjedt munka után. Beosztása a Mát. 28: 19 alapján készült s a tanítás — intés — gyógyítás körébe eső igéket gyűjti össze. Az elsőben az ev. dogmatikát adja, a másodikban a bűnbánat, megtérés és a ker. élet kérdésére tér ki, a harmadik rész a vigasztalás és örök élet kérdésében adja a Biblia léghfontosabb helyeit. Szerző, az előszó szerint, különös gondot fordított arra, hogy a műben egyházunk hitelveiről a szektákkal való vitakérdésekben, bibliai alapozást adjon, tehát így egy apologetikus célzattal is rendelkezik.

Két szempontból lehetne egy ilyen munkát végezni is és nézni is. Lehetne szó egy olyan munkáról, mely a gyakorlatot, vagy talán technikai oldalt mellőzve, a Biblia dogmatikai és ethikai tartalma szerint tárná fel az igéket, s egy ilyen könyv szintén megbecsülhetetlen értéket jelentene. De lehet úgy készíteni és nézni egy ilyen munkát, ahogy ebben a könyvben áll előttünk. Kézikönyvnek a Biblia használatára, segédeszköznek, hogy a Biblia nagy világában az olvasó el tudjon igazodni. A jelen munkának ilyen gyakorlati, építő tendenciája van. Nézzük, hogyan felel meg céljának:

Általában meg kell állapítanunk, hogy Tóthfalussy József e munkával igen hasznos eszközt adott a Bibliával foglalkozók kezébe. Az olvasók nemcsak a Biblia theológiájával ismerkedhetnek meg, de a ker. élet egyes kérdéseiben is tájékozást nyújt s egyuttal segítségül szolgál arra, hogy a Bibliának egy kérdésről szóló nyilatkozatait összefüggően tanulmányozhassák. Az igehirdető és pásztor számára igen hasznos és áldott segédeszköz. Ezért nem is arra való csak — mint ezt a szerző az előszóban is kiemeli, — hogy egy folytatásban végigolvassák, hanem, hogy a Bibliával együtt használják. Igehirdetésre különösen hasznos útmutatást nyújt, ha egyes beosztásait és tételeit külön igehirdetés tárgyává tesszük, ezeknek variálása, még részletekbe menőbb felosztása pedig kimeríthetetlen textus gyűjteményt ad az igehirdető kezébe, akár gyűl. istentisztelet, akár bibliaköri órák számára.

Az egész munkára nézve az a benyomásunk, hogy jobb lett volna, ha Tóthfalussy nem lefordítja és átdolgozza a francia munkát, hanem az alap gondolatot megtartva, saját maga, önállóan készít egy ilyen munkát, amit ő nagyon szépen meg is tudott volna csinálni. Akkor ugyanis eloszlott volna egy néhány olyan nehézség, amit zavarólag vesz észre az ember, ha részletesebben tanulmányozza a könyvet. Maga a gondolatmenet pl. rejt ilyen nehézségeket. Az első főrész sokkal bővebben közölhetné a ref. hit alapigazságait, melyekből igen jelentős dolgok (Szentháromság, elválasztás) így kimaradtak, mások meg nem felelő helyre osztattak be. A jelen beosztásnak egy másik hibája, hogy nem tudja eléggé szét tartani a fogalmakat, egyes tételei nem zárják ki eléggé egymást, aminek az a következménye, hogy nem tudja az ember, hogy egy ígét hol keressen. (pl. 336. l. 3. igéje a nyomorgókról szól, holott az az aggodalmaskodás ellen volt mondva; 329. l. 9. igéje nem csak öreg korúakhoz intéztetett, sem a 6., 7., 8., 11., ezek hiányoznak a Krisztus visszajöveteléről szóló részben; a 298. l. a szenvedésről szóló részben az „ember — sátán — Isten” beosztás egészen szerencsétlen. Az imádko-

zásról szóló részben [215. l.] hiányzanak a Jézus imádságairól szóló részek). Sok beosztási alap mesterkéltség (imádkozás, imádság). A könyv terjedelme miatt úgy látszik, kerülni kellett, hogy egy lókus többször forduljon elő, így sokszor ki van téve téves skatulyázásnak, vagy egyoldalú exegesisnek. Jobb lett volna az egészest pl. a Heidelbergi Káté nyomán csinálni, ez sokkal határozottabb és biztosabb beosztást adott volna. Végül egy technikai megjegyzést csak: az igéket a bibliai könyvek sorrendjében kellett volna közölni s a lókust rögtön az ige után zárjelben, a lap alján való közlés nehezíti a kezelést.

E megjegyzésekkel természetesen semmit sem akarunk levonni a mű értékéből. Nagyon jelentős dolognak látjuk, hogy: egy ilyen munka, itt Erdélyben és pedig magán kiadásban megjelenhetett és a legmelegebben ajánljuk mindenki figyelmébe s az a meggyőződésünk, hogy az egyh.-ker. iratterjesztésnek módját kellene ejteni, hogy a mű terjedését, esetleg a kiadása költségeiben való részvétellel is, minél jobban biztosítsa. I.

Lapszemle.

Pastoralblätter. Szerkeszti: Dr. Erich Stange 71. évf. 1., 2., 3., szám. Október, november, december.

Az 1. és 2. füzet terjedelmesebb tanulmányi köztől (Prédikáció és politika c. alatt Mahling Gy. lelképásztor tollából. Bár a prédikáció lényegével és feladatával nem kíván foglalkozni, hanem csupán a jelenkor időszerű s kivált politikai kérdéseivel szemben való állásfoglalást, igyekszik megjelölni, mégis érinti a prédikáció kérdését, Pál apostol meghatározásából kiindulva (Ap. 20. r. 24. v.) felsorakoztatja Barth, Schian, Fezer, stb. meghatározásait, s megállapítja, hogy mindenik defínitónak közös magva és közös jellemvonása; a bizonyágtétel Isten kegyelmének evangéliumáról. A ige-hirdetésben 3 fontos tényező van; Isten az Ő igéjével, az ige-hirdető az ő bizonyágtételével és a gyülekezet, aki a bizonyágtétel által Isten színe elé kerül.

Két fő kérdésre kíván megfelelni; van-e joga, vagy éppen kötelessége a prédikációnak időszerű, vagy éppen politikai kérdésekkel is foglalkozni és milyen módszer alkalmazandó és minő elvek követendők?

Az első kérdésre adandó felelet megszerkesztésében is kiváló tekintélyekre való hivatkozás után a fent jelzett 3 tényező szempontjából minden ellenvetés dacára és meggondolással szemben odakonkludál, hogy nemcsak joga van a prédikációnak, de kötelessége is időszerű és még politikai kérdésekkel is foglalkozni. Mivel pedig az evangélium nem más mint követség az örökkévalóságból az örökkévalóság számára, mennél inkább az örökkévalóra irányul a prédikáció, annál időszerűbb kell legyen és ha valóban időszerű akar lenni, akkor örökkévalószerűnek kell lennie, Minden gyüleke-

zetnek épülésre van szüksége még pedig az új testamentom értelmében (I. Péter 2. r. 5. v. és Efez, 4. r. 15. v.) aminek határozott életalakulásában, a hit fokozódott erejében és valóságos szeretet-életében kell megnyilvánulnia. A kor áramlata a gyülekezetet is átjárja és ez nem mindig kedvező a gyülekezet hitéletére nézve, hanem ellenkezőleg, sokszor romboló hatásával szemben a védekezésre vagyunk utalva. Azonban győzedelmet csak azzal érhetünk el ami az Örökkévalóból ered. Ha minden időben hasonló is az emberi szív vágya, törekvése, szüksége és ... bűne, de mégis más a jelentkezési formája. Ezek fölött nem térhetünk könnyelműen napirendre. A gyülekezet istentisztelete ugyan a templomban kezdődik, de hatásával a mindennapi életben folytatódik s azért annak úgy a hivatás, mint az erkölcsi sőt még a politikai élet cselekedeteiben is felismerhetővé kell lennie, mivel az öntudatnak egyik sarkalatos elve amelyik mindig világos előtérben kell ragyogjon, hogy az ember minden ténykedésével az Isten előtt felelős.

Az uralkodó vagy divatos eszmékkel és törekvésekkel foglalkozni kell az igehirdetés keretében még akkor is ha a gyülekezetnek nem volna mindig inyére, mert nem azt kell hirdetnünk ami kellemes a hallgatóságnak, hanem amire szüksége van.

Az igehirdető személyiségét illetőleg azt mondja szerzőnk: mi, az evangélium bizonyításgtevői kell legyünk, vagy pedig éppenséggel semmik sem vagyunk, ezért csak amikor egy meghatározott jelenségben és egy igazságban az Isten üzenetét halljuk, akkor van jogunk a szószéken a gyülekezetet tájékoztatni az örökkévaló és időszerű kölcsönhatásának konkrét jelentkezéséről, mert azért vagyunk „lelkészek”, hogy mindig a lélek által ami az Isten igéjéből hallgatni akar, azt szóljuk. A hit nem egy kész állapot, hanem a világ befolyásával és bűneinkkel szemben naponként kell sokszor nehéz harcok áran kivívni és megtartani.

Nem szabad szem elől téveszteni, hogy régebben mikor még az élet csendes tempójú volt, az emberek a templomban ösztönzést kerestek ma azonban békére vágyódnak s azért, a jelenségek gyors változásaiból a maradandót kell megragdnunk és felkinálnunk. Foglalkozni kell az igehirdetőnek időszerű és politikai dolgokkal, csak az a kérdések kérdése: „h o g y a n”? Melyek azok az irányelvek és módszeres eljárások, melyeket minduntalan figyelembe kell venni? Mindent meghatározó alapelv: az igehirdetőnek Isten és a gyülekezet előtt való személyes felelőssége. Ebből következnek: a) az igehirdetőnek a jelen állapotait és eseményeit illetőleg világos látásra kell törekednie, hogy ne legyen örökös laudator temporis acti; b) Legyünk mérsekelték a korszerű kérdések megbeszélésénél. Az aktuális dolgok tárgyalását előzőleg alapos rostálást kell csinálni és minél ritkábban bocsátkozunk ilyen kérdések fejtegetésébe s mindenkor csak alapos átgondolás alapján, mert csak így érhető el kellő hatás; c) A lehető legnagyobb tárgyilagosságra törekedjünk és végül érezze meg a gyülekezet, hogy az Isten és a gyülekezet irán tisztelet kényszerít minket néha kellemetlennek látszó dolgokkal való foglalkozásra.

A gyülekezet szempontjából elhatározó alapelv: a gyülekezet lelki szüksége. Mi szolgálni akarjuk a gyülekezetét és nem felülről befolyásolni.

A gyülekezet lelki szükségletét szolgálni, pedig azt jelenti, hogy az Istennel való élő-közösség a mi bizonyágtételünk által szilárdságban és bensőségben gazdagodjék akkor is, mikor mi napi kérdéseket is érintünk. Minden esemény az evangelium szempontja alá álítható. A modern áramlatok a kevésbbe tájékozottakra könnyen veszélyessé válhatnak s azért a gyülekezetet óvni kell az eltévelyedéstől. A korszerű bűnökkel szemben csak a tapintatos felvilágosítással védhetjük hiveinket.

Az evangéliumi oldalát tekintve a kérdésnek itt egyetlen követelményt kell hangoztatnunk: minden időszerű kérdés gyökerét az evangéliumból kell felfejteni és minden vonatkozásban valóban az evangéliumot prédikáljuk. Minden prédikáció végső célja: Krisztus megdicsőítése, ezért az időszerű kérdéseknek a prédikációba való bevonásával a Krisztushoz kell közelebb jutnunk s velünk együtt a gyülekezetnek is.

A lelkipásztor biblia tanulmányozásához címen a 3-ik számban egy nagyon közérdekű kérdéstről szól Hemmelgarn hannoveri lelkipásztor.

A cikkirő Girgensohn kiváló theologus és a pneumatikus exegesis hirdetőjének fejtegetéseiből indul ki, aki 3 szempontot különböztet meg a bibliával való foglalkozásban; a historia-psychologiait, mint előkészítő munkát, a pneumatikust mint a központi mozzanatot és mint az egésznek t. k. alapját és végül az ígéhirdető építő-alkalmazó munkájára irányuló szempontot. A historia-kritikai foglalkozás a tudományos megértésre nézve nélkülözhetetlen, de ez csak a Szt. Írás külső oldalát nézi és nem a lényegre törekszik. A Szt. Írás élő szelleme csupán szinte meghatározhatatlan és leírhatatlan, de személyes tapasztalat által közelíthető meg. Azonban ez nem csak a Sz. Írás gyakorlati-építő alkalmazását jelenti, hanem tudományos eljárást is, szoros összhangban a historiai-kritikai exegesisrel és tiszta, szabatos fogalmakban tükröződik. Ezt a belső tapasztalatot mindig magából a Szt. Írásból és csak általa és állandó összeköttetésből nyerhetjük, A Szt. Írás és hit, a kijelentés és tapasztalat korrelatív fogalmak. A pneumatikus exegesis kérdése nem más, mint a lélekkel telítődött személyiségek kérdése, kik a Szt. Írás lélekkonkságával magyarázzák azt. „Aki a költőt meg akarja érteni, menjen a költő hazájába.” A Biblia tanulmányozásánál is lélek kell a lélekkel találkozék, érintkezzék. A lélek azonban nincs természetesen, mintegy mágikusan a szóhoz — a Szt. Írás szavaival kapcsolva. A kettő kölcsönhatása isteni elhatározáson nyugszik „ex libera sua voluntate, quia ita Deo placuit” ...

Imádságos szeretettel kell elmélyedni az Írás szavaiba s ha Isten akarja, akkor kiírasztja reánk az Ő Szt. Lelkét; minden az Ő felségjogától függ. Mikor pedig az Ő Szt. Lelkével megajándékoz, akkor organikus kapcsolat keletkezik köztünk és az Írás szavai között, mivel Isten a Szt. Írást mintegy adaequat szervet állította be a lélek számára „... per verbum et sacramentum... donatur Spiritus Sanctus... ubi et quando visum est Deo, in iis, qui audiant evangelium...” (Conf. Augustana).

A Biblia-tanulmányozás módszerét már Luther meghatározta az oratio, meditatio, tentatio hangoztatásával. Először kérni kell Istent,

hogy az Ő szót. Fia által adja nekünk az Ő szót. Lelkét, azután állandóan és kitaratóan olvassuk a szót. Írást és elmélkedjünk felette és azután jön a próbakő, nemcsak érteni, tudni, hanem tapasztalni is; milyen igaz, hatalmas, vigasztaló Isten igéje. Csak ezek nyomán lehet valaki igazi theologus és lelkipásztor.

Micsoda áldása van az ilyen bibliatanulmányozásnak, csak azok tudják felmérni, akik már elérkeztek ehhez az áldott foglalkozáshoz! A lelkipásztornak a lelki — mint az orvosnak a testi — diagnózist kell megtanulnia. Ezt pedig csak a biblia tanulmányozása által sajátíthatja el. Saját szívébe kell néznie először, hogy a másokéba is láthasson. A komoly önismeret óv meg a hitszegény pessimismustól és a könnyenhívő optimismustól. Csak ilyen módon lesz képes a helyes magatartásra szert tenni. Nem fog mindjárt gyanúval kételkedni az emberekben, nem veszi kedvét a fásult szívű gyülekezet láttára, de nem is fog könnyen tulbecsülni sem embert, sem pedig gyülekezetet. A lelki diagnosztikában való jártassága a helyes terápiához fogja segíteni. Mint valódi bizonyágtevőnek a szava nem vész el nyomtalanul. A gyülekezet lelke ritkán visszhangzik a mi igehirdetésünktől, mert csodálatos isteni intézkedés az, hogy csak annak a szava kelt visszhangot a más ember lelkében, kinek szavából az Istennel való állandó közösség melegsége áramlik szét. Nem elég csak „szolgának” lenni, hanem egyszersmind Krisztus „követőjének” is. Nagyon finom érzékszerve van a gyülekezetnek ezt megérezni és megtapasztalni. Jézussal pedig csak a biblián keresztül találkozhatunk.

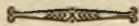
Dr. Mezey Mihály.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VASÁRNAPI ISKOLA

AZ „ÜT“ ÁLLANDÓ MELLÉKLETE
VASÁRNAPI ISKOLAI VEZETŐK RÉSZÉRE.

MEGJELENIK HAVONTA.

EGYES SZÁM ÁRA 2 LEI.

III. ÉVF. 2. SZ.

1929. FEBR. HÓ.

A dicsekedés.

1 Kor. 19:31,

Igy év elején, szükséges és hasznos végignézni azon a munkán, amit reám bízott Isten és számbavenni az elmúlt év munkáinak és eredményeinek tanulságait. A vasárnapi iskolai munka különösen olyan, melynél különösen fontos, hogy időnként ráeszméljek, megvizsgáljam és különösen szükséges, hogy a munkát mindig megvizsgáljam Isten akarata tükrében.

Láthattam az elmúlt év folyamán először is eredményeket, melyeket magam sem reméltem és magam sem vártam. Láttam gyermeki lelkeket, akikben mélyebb gyökeret vert az Isten igéje iránti szeretet, melyeket láthatatlan kapcsok fűztek oda ez évben még jobban a vasárnapi iskolához, láttam gyermekeket, akiknek a szívéből kifakadt az engedelmesség virága, akiknek a lelkében Krisztus nyilvánvalóan harcol a bűnnel és akik szívük egész melegségével fordultak feléje. Nincs a vezetők számára nagyobb öröm, mint ilyen szíveket látni, mint bizonyosságot nyerni afelől, hogy az a munka, amit Isten reá bízott, azonkívül, hogy magában a munkában öröm és kegyelem rejlett, még Isten kegyelméből az eredmény jeleit is mutatta. Nem is lehet és kell semmitől sem óvakodni jobban, mint attól, hogy a munka ez áldott eredményeit magamnak tulajdonítsam, vagy azt gondoljam, hogy az az én munkámból következett. Sőt inkább minden ilyen láttára eszembe kell idéznem a magam hibáit, erőtlenségét és tehetetlenségét és dicsérnem Isten Szentlelkének csodatevő hatalmát, mely az én erőtlenségem dacára is megdicsőítette magát.

Épen ennek a kisértésnek kikerülésére adja Isten a munkának olyan jeleit, melyek az ellenkezőről tesznek tanúságot,

engedetlen, makacs, ellenálló lelkeket, gyermekeket, akikről látom, hogy Isten e kegyelmi ajándékát megvetik, a bűn szeretetétől elválni nem tudnak vagy nem akarnak, akik hátat fordítanak minden jóakaratra és akikért való buzgó imádságaim, úgy látszik, semmi hatással sincsenek, Ezeket is látni kell és számba kell venni. Ezek által tanít Isten először arra, hogy meglás-sam, milyen rettentő hatalom a bűn az emberi lélekben, hogy eze-ket a lelkeket szánni és a bűntől bennük borzadni tudjak. De tanít általuk arra is, hogy sohase gondoljam, hogy a munka sike-rült, hogy nincs tennivaló, hogy mindent elvégeztem, sőt még kevésbbé azt, hogy én egyáltalában végeztem valamit. A bűn hatalma a lelkekben meggyőz afelől, hogy én képtelen vagyok annak ellenállni, tehetetlen vagyok vele szemben és nincs más-t mit tenni, mint az egész munkát, annak jövődjét és jelenét Istenre bízni. És amint nem szabad dicsekednem azon lelkek-vel, akik Isten kegyelmét elfogadták, épen úgy nem szabad hitetlenül kétségbe esni azok felett, akik azt visszautasítani lát-szanak. Isten Úr a lelkek felett, mint Úr az én lelkem felett, s amint engem meg tudott ragadni és felettem biztosítani tudta a maga uralmát, úgy várom az időt és imádkozom érte, hogy biztosítsa uralmát azon lelkek felett is, akik most még távol járnak Tőle, de akiket örök végzése magának foglalt le az idők kezdete előtt.

Vasárnapi iskolai vezető testvéreimhez.

A legnagyobb és csalhatatlan öröm Isten országáért mun-kálkodni. Legyen hála a jó Istennek ezért a kegyelemért.

Három éve kezdtem el Isten segítségével a vas. isk. veze-tését. Rövid idő után megnyertem segítségül egyik kollegámat. A kezdet elég nehéz volt, de minden vasárnap több és több hallgatónk volt s így megértük — dacára a falu szétszórt fek-vésének — hogy a legrosszabb időjáráskor is 40—50 gyermek, kedvező időben 70—80 van jelen,

Imádkoztam a jó Istenhez, hogy alakítsa át gyermekeink lelkét, hogy érdeklődjenek és legyenek fogékonyak Isten szent igéje iránt. Istenbe vetett bizalommal harcoltunk hazugságaik

és gonoszságaik ellen. Hogy el voltam keseredve egyszer, mikor bibliai képeslapokat osztogattam nekik s az iskolából kijövet kettőt összetépve találtam a földön. A tettesek csakhamar kiderültek, szép szóval igyekeztem a lelkükre hatni, mire aztán sírva bánták meg bűneiket s megígérték, hogy többet ilyet nem tesznek.

Mi, a vas. isk.-t a következőképpen vezetjük: Egy ének, a vezető elmond egy imát mondatonként s azt a gyermekek utána mondják; bibliai történet előadva teljesen Fankhauser után. Azután egy tanulságos kis mese vagy történet „Az én Kicsinyeim”-ből, Halmi János „Csengő virágok” vagy Tóth János „Apróságok meseországából” című művekből. Ezeket a gyermekek nagy gyönyörűséggel és figyelemmel hallgatják. A meséből a tanulságot, amikor lehet életből vett példákön is szemléltetni. Végül ének és ima.

A gyermekek határozottan szívesen vesznek részt és érdeklődnek, elmaradásuknak mindig a szülők az okai. Igen sokat tehet a vezető lelkiismeretes munkájával. A mikor őt semmiféle körülmény vissza nem tartja. Sem a rossz időjárás sem a gyermekek csekély számban való megjelenése.

En részemtől nem találom nagyon fontosnak a csoportokra való osztást, Ezt sokféle ok miatt nem is lehet megtenni. Ahhoz több helység és több vezető kell.*

Bár most sem állítom, hogy az eredmény kielégítő, mert dacára a gyomlálásnak, mindegyre felüti fejét a búza közül egy-egy szál konkoly, de azokon a gyermekeken, a kik rendszeren járnak három év óta, mégis észlelhető, hogy szelidebbek és engedelmesebbek. Hiszem és remélem, hogy Isten áldása mellett a vasárnapi iskola nagyot fog lendíteni a gyermekek vallásos és erkölcsi érzületén.

Nagy Ida.

* Viszont ahol több helyiség és vezető van a kisebb csoportokban való foglalkozás az eredményesebb, mert a vezetőnek több alkalma van a gyermekekkel személyesen foglalkozni.

A munka.

Vas. iskolák levelezése Egyik vas. isk. vezető felveti azt a gondolatot, hogy jó lenne levelezést indítani a vas. isk. között, hogy így az összetartozás tudata növekedjék. Ezt a gondolatot örömmel ajánljuk minden vas. isk. figyelmébe és kérjük azokat, akik erre hajlandók, hogy kezdjék is meg. A bágyoni (Bádeni jud. Turda-Torda m.) vas. iskolások szívesen vennék, ha valaki velük levelezést kezdene.

Nyugtázások: Közp. alapra: adomány 100 lei, fogarasi vas. isk. 70 lei, jeddi vas. isk. 50 lei. *Külmisszióra:* fogaras v. isk. 50 lei.

A királyhágómelléki egyházkerületben működő vasárnapi iskoláknak is küldjük a múlt számtól kezdve a lapot, és pedig azon egyh. ker. belmissziói előadójától kapott értesítés szerint a következő egyházközségekbe: Szatmár, Szatmárnémeti, Nagyvárad, Nagyszalonta, ezenkívül jár már régebb idő óta Temesvárra, Belényesújlakra.

„Az *En Kicsingeim*” gyermeklap ez évben új alakban, önállóan jelenik meg, borítékkal, díszesebb és tartalmasabb kiállításban. Az ára ugyanannyi, mint eddig, egy lésre (10 szám) 20 lei. Felhívjuk a v. isk. vezetők figyelmét, hogy mikor állandó az óhajlás olyan füzetek és vall. iratok után, amiket a gyermekeknek adhatunk, ezt a már meglevő, nagy számban megjelenő, olcsó gyermeklapot, mely minden más gyermeklaptól különbözve az egyetlen vallásos irányú lap s mely éppen a v. iskolai munkából nőtt ki, támogassák és erősítsék.

Üzenetek: N. I. Bajzon. Köszönettel vettük az írásokat. Tény, hogy a falusi ifjúság mulatozási vágya és verekedési hajlama nagy akadálya a v. iskola munkájának. Itt nem lehet más reménységünk, mint, hogy az a munka, amit Isten a v. iskola útján a gyermekekben végez, majd teremtsen egy olyan nemzedéket, mely a maga örömét nem azokban, hanem Isten szolgálatában fogja találni. De ez persze csak annyiban áll rajtunk, hogy dolgozhatunk és imádkoznunk kell érte.